

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НІЖИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ
Факультет філології, історії та політико-юридичних наук
Кафедра всесвітньої історії та міжнародних відносин

«ЗАТВЕРДЖУЮ»:

Ректор
університету

Олександр САМОЙЛЕНКО

» _____ 2024 р.

**ПРОГРАМА
КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
для здобувачів**

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії»

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії»

Форма навчання: денна

Ніжин-2024

Укладачі програми:

Схвалено кафедрою всесвітньої історії та міжнародних відносин
факультету філології, історії та політико-юридичних наук
Протокол № 6 від 01 січня 2024 р.

Схвалено Вченою радою факультету філології, історії та політико-юридичних
наук
Протокол №7 від 24 січня 2024 р.

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка.....	3
2. Зміст кваліфікаційного екзамену за теоретико-методологічними блоками.....	7
2.1 Теорія міжнародних відносин.....	7
2.2 Історія міжнародних відносин.....	9
2.3 Практика міжнародних відносин.....	11
2.4 Теорія і практика перекладу.....	13
3. Критерії оцінювання результатів комплексного кваліфікаційного екзамену.....	14
4. Рекомендована література.....	16

Пояснювальна записка

Програма комплексного кваліфікаційного екзамену за спеціальністю 219 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» перший (бакалаврський) рівень вищої освіти (денна форми навчання) розроблена колективом науково-педагогічних працівників кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя за загальною редакцією доцента Л.М.Мицик.

Комплексний кваліфікаційний екзамен зі спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» є однією з форм підсумкової атестації випускників за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр», яка здійснюється після завершення теоретичної та практичної частини навчання за відповідним освітнім рівнем з метою:

- встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам освітньої програми;
- оцінювання рівня сформованості загально-професійних і спеціалізовано-професійних компетентностей (знання, вміння, комунікація, автономність та відповідальність, інтегральна компетентність) випускників, передбачених відповідним рівнем національної рамки кваліфікацій.

Вимоги до здатностей і підготовленості випускників. На атестацію виносяться система знань і умінь та система відповідних змістових модулів, що визначені в освітній програмі. Провідними визначаються здатності:

- виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.
- аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

- оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.
- розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.
- аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав.
- застосовувати засади дипломатичної та консульської служби, дипломатичного протоколу та етикету, уміння вести дипломатичне та ділове листування (українською та іноземними мовами).
- аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України.
- усвідомлювати національні інтереси України на міжнародній арені.
- застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.
- аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їх вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути.
- аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними.
- здійснювати комунікацію та інформаційно-аналітичну діяльність у сфері міжнародних відносин (українською та іноземними мовами).
- аналізувати діяльність міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини.

- планувати та здійснювати проекти та заходи в сфері публічної і культурної дипломатії.

Вимоги до програмних результатів навчання включають:

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.

РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.

РН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

РН05. Знати природу та механізми міжнародних комунікацій.

РН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

РН07. Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.

РН08. Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.

РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку,

зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

PH10. Вільно спілкуватися державною та іноземними мовами на професійному рівні, необхідному для ведення професійної дискусії, підготовки аналітичних та дослідницьких документів.

PH11. Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні матеріали.

PH12. Володіти навичками професійного усного та письмового перекладу з/на іноземні мови, зокрема, з фахової тематики міжнародного співробітництва, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, регіональних студій, дво- та багатосторонніх міжнародних проектів.

PH13. Вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньої політичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору.

PH14. Використовувати сучасні цифрові технології, спеціалізовані програмне забезпечення, бази даних та інформаційні системи для розв'язання складних спеціалізованих задач у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій .

PH15. Розуміти та застосовувати для розв'язання складних спеціалізованих задач міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо.

PH16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.

PH17. Мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання,

пошуку необхідних для їх досягнення освітніх ресурсів.

PH18. Аналізувати та оцінювати ефективність діяльності державних та недержавних інституцій в сфері публічної і культурної дипломатії.

PH19. Проектувати та реалізовувати заходи в галузі публічної і культурної дипломатії.

Характеристика змісту програми. Програма кваліфікаційного екзамену відповідає змісту освітньої програми підготовки бакалавра за спеціальністю 219 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» та охоплює коло питань, які в сукупності характеризують вимоги до знань і вмінь особи, що бажає отримати освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр» за цією спеціальністю.

Особливостями програми є її міждисциплінарний синтетичний характер та побудова за функціональними блоками. Блоки програми відповідають функціям, для виконання яких здійснюється підготовка бакалаврів зі спеціальності «Міжнародна відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» (теорія міжнародних відносин, історія міжнародних відносин, практика міжнародних відносин, переклад в галузі міжнародних відносин).

Порядок проведення кваліфікаційного екзамену. Порядок проведення комплексного кваліфікаційного екзамену регламентований Положенням про атестацію здобувачів вищої освіти та порядок створення і організацію роботи державних екзаменаційних комісій у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя (URL: http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/derz_atestazija.pdf).

2. ЗМІСТ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗА ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИМИ БЛОКАМИ

2.1. ТЕОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

1. Наукові та методологічні основи теорії міжнародних відносин
2. Понятійно-категорійна система теорії міжнародних відносин
3. Сутність та типологія міжнародних відносин.
4. Суб'єкти міжнародних відносин.
5. Основні теоретичні парадигми теорії міжнародних відносин
6. Політичний ідеалізм у теорії міжнародних відносин. В. Вільсон. В.Ліппман.
7. Політичний реалізм у теорії міжнародних відносин. Поміркований (Г.Моргентау, Дж. Кеннан), центристський (В. Ростоу) та ультраконсервативний (Р. Страус-Хюпе) напрями.
8. Лібералізм у теорії міжнародних відносин. Дж. Най-молодший. Р.Кохейн.
9. Модернізм і постмодернізм у теорії міжнародних відносин.
10. Біхевіоризм у теорії міжнародних відносин
11. Детерміністичні теорії міжнародних відносин
12. Географічний детермінізм у теорії міжнародних відносин. Геополітика, Парадигми та теоретичні школи геополітики. Геостратегія.
13. Неокласичні теорії міжнародних відносин. Неореалізм (К.Волтц). Неомарксизм (І.Валлерстайн) .
14. Теорія міжнародних систем. Основні підходи до типології міжнародних систем.
15. Історичні типи СМВ.
16. Теорія міжнародних конфліктів.
17. Теорії прийняття рішень. Л.Річардсон.
18. Теорія мирного співіснування та міжнародної співпраці
19. Поняття безпеки у міжнародно-політичній науці. Концепції безпеки.

20. Зовнішня політика держави.
21. Міжнародний порядок. Поняття та основні категорії міжнародного порядку.
22. Моделі та типології міжнародного порядку.
23. Забезпечення світового порядку. Основні риси нового світового порядку (А. Слоттер, Г. Кіссінджер).
24. Міжнародні інтеграційні процеси.
25. Глобалізація як чинник міжнародних відносин. Глобальні проблеми. Антиглобалістський рух.

Наукові та методологічні основи теорії міжнародних відносин.

Наукова сутність теорії міжнародних відносин, її місце в системі наук та взаємозв'язки з суміжними науковими дисциплінами. Стадії та рівні теоретичного дослідження міжнародних відносин: проблема, гіпотеза, аргументація, парадигма. Структурні компоненти теорії та їх науковий зміст. Наукові та практичні функції теорії міжнародних відносин. Підходи та методи дослідження міжнародних відносин.

Понятійно-категорійна система теорії міжнародних відносин.

Суть понятійно-категорійної системи науки про міжнародні відносини. Особливості застосування понять та категорій окремими напрямками теорії міжнародних відносин. Теоретичні, загальнонаукові та конкретні поняття та категорії.

Сутність міжнародних відносин.

Зміст поняття «міжнародні відносини». Природа міжнародних відносин, наукові підходи до їх дефініювання. Специфіка та характерні риси. Види міжнародних відносин: політичні, економічні, військові, культурні та ін. Типи міжнародних відносин: двосторонні, багатосторонні, колективні. Взаємозв'язок між типами і видами. Форми міжнародних відносин та їх еволюція. Форми дипломатичної діяльності, їх специфіка та особливості.

Учасники міжнародних відносин.

Зміст поняття «учасник міжнародних відносин». Типи учасників міжнародних відносин та особливості їх діяльності у міжнародному середовищі.

Інтереси та функціональні мотивації. Типи інтересів учасників міжнародних відносин.

Особливості поляризації поглядів у теорії міжнародних відносин

Експланаційні моделі міжнародних відносин як прогностична основа дослідження міжнародних явищ та процесів. Напрями теорії міжнародних відносин.

Класична теорія.

Класичний напрям, його витоки та особливості. Основні підходи та принципові розбіжності між ними.

Ідеалізм та його основні концепції. Ідеї І.Канта як теоретична основа ідеалізму. Розвиток ідеалізму в концепціях Г.Дікенсона та Н.Анджела. Специфіка ідеалістичної парадигми.

Реалізм та його основні концепції. Ідеї Н.Макіавеллі як теоретична основа реалізму. Концепції Гоббса, Гегеля, Нібура, Волферса, Кісінджера та ін. Теорія "балансу сил". Класичні принципи Моргентау.

Реалістична парадигма. Специфіка неореалізму та його основні концепції. Концепції Арона, Волтца та Джилпіна.

Біхевіоризм у теорії міжнародних відносин

Визначальні методологічні принципи біхевіоризму та його принципові відмінності від класичних теорій. Системні теорії Каплана, Гальтунга, Моделскі та ін. Теорії зв'язку Холсті та Хандрієдера. Факторні теорії. Теорія поля К.Райта.

Загальна характеристика біхевіористичної парадигми. Обмеженість біхевіоризму та спроби її подолання в постбіхевіористичних теоріях Кнора, Доггерті, Перальцграфа та Розенау. Теоретична та методологічна близькість неореалізму та постбіхевіоризму.

Детерміністичні теорії міжнародних відносин.

Визначальна гіпотеза детермінізму та її принципова відмінність від інших парадигм.

Географічний детермінізм. Геополітика та геостратегія. Теоретичні та методологічні зв'язки геополітики з реалізмом. Концепції Спайкмена, Ратцеля, Гумпловича, Хаусгофера, Маккіндера та ін.

Расові теорії Гобіно, Чемберлена, Аммона та Ляпужа.

Соціально-класові теорії Леніна та Троцького. Марксистська інтерпретація міжнародних відносин.

Теорія міжнародних систем.

Сутність і роль держави як учасника міжнародних відносин. Сучасні виклики державі як головному актору міжнародних відносин та складової міжнародних систем: признаки, функції, сучасна форма. Поняття «міжнародна система» та особливості його наукового тлумачення. Елементарна міжнародна система. Елементи міжнародної системи. Підсистеми учасників та відносин, їх взаємозв'язок та взаємообумовленість, історичні етапи розвитку.

Історичні етапи еволюції міжнародних систем, типології та їхні особливості становлення. Закон динамічної рівноваги у міжнародних відносинах. Ієрархія міжнародних систем. Складові могутності та її визначення за методиками Дж. Лі Рея, В.Фукса, К.Джермана, Р.Клайна. Ранги учасників (держав) міжнародних відносин та їх можливості.

Теорія міжнародних конфліктів.

Поняття "конфлікт" у міжнародних відносинах. Природа міжнародних суперечностей. Причини експансивності та агресивності держав у міжнародному середовищі. Фази конфлікту та закономірності його розвитку. Привід (casus Belli) до застосування сили та його роль у еволюції конфлікту. Фактори ескалації та деескалації збройних конфліктів. Способи та варіанти врегулювання конфліктів.

Проблеми національної та міжнародної безпеки. Системи колективної безпеки та умови їх ефективного функціонування.

Теорія мирного співіснування та міжнародної співпраці.

Мирне співіснування, його причини та особливості. Принципи мирного співіснування та їх дієвість у міжнародних відносинах. Мирне співіснування як необхідна умова розвитку міжнародного співробітництва.

Поняття і причини міжнародного співробітництва. Збіжність різнопланових інтересів як основа співробітництва та розширення бази міжнародних відносин. Типи і форми міжнародного співробітництва.

2.2. ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

1. Європейська політика в XVII ст. Формування та основні засади Вестфальської системи міжнародних відносин.

2. Політика великих держав в роки Французької революції та наполеонівських війн. Міжнародні відносини в Європі в період Віденської системи.
3. Перша світова війна: причини, передумови, геополітичні наслідки.
4. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин: створення, зміст, історичні наслідки.
5. Спроби ревізії Версальської договірної системи у 1920-х рр. “Російський” та “німецький” чинники міжнародної політики.
6. Міжнародні відносини в Європі та на Далекому Сході в 1930-х рр.
7. “Рік кризи” (вересень 1938 – вересень 1939 рр.).
8. Роль Ліги Націй у міжнародній політиці міжвоєнного періоду.
9. Друга світова війна: причини, дипломатичні передумови, міжнародно-політичні наслідки.
10. Міжнародні відносини на початковому етапі другої світової війни (вересень 1939-літо 1941 р.)
11. Антигітлерівська коаліція: історія виникнення та особливості функціонування.
12. Проблема другого фронту в Європі у дипломатії антигітлерівської коаліції.
13. Проблеми післявоєнного врегулювання в Європі та на Далекому Сході в діяльності антигітлерівської коаліції.
14. Рішення Тегеранської, Ялтинської та Потсдамської конференцій з німецького питання.
15. Конференція в Думбартон-Оксі та Сан-Франциско. Заснування Організації Об’єднаних Націй. ООН в сучасній системі міжнародних відносин
16. Інтеграційний процес в Західній Європі у другій половині ХХ століття. Досягнення і проблеми західноєвропейської інтеграції на сучасному етапі.
17. “Холодна війна”: сутність, форми, етапи
18. “Холодна війна”: сучасний стан вивчення проблеми.
19. Розрядка міжнародної напруженості та її зрив.
20. „Друга хвиля” „холодної війни”

21. Нове політичне мислення” в міжнародних відносинах. Закінчення "холодної війни" і крах біполярної системи
22. Деколонізація. Країни третього світу у світовій політиці біполярного та постбіполярного періодів
23. Основні тенденції в міжнародній політиці 1990-х рр.
24. Сучасна система міжнародних відносин. Нові параметри міжнародної та європейської безпеки у XXI ст.
25. Роль і місце України в сучасній системі міжнародних відносин.

Еволюція систем міжнародних відносин в XVII-XIX століттях

Тридцятирічна війна. Вестфальський мир. Французька гегемонія в Європі. Зовнішня політика кардинала Рішельє. Зовнішня політика Людовика IV. Війна за іспанську спадщину: кінець французької гегемонії. Утрехтський мир і система європейської рівноваги. Особливості Вестфальської системи міжнародних відносин.

Дипломатія епохи Великої Французької революції і наполеонівських війн. Віденський конгрес. Принцип легітимізму і Священний союз.

Об'єднання Італії. Об'єднання Німеччини. Європа і Східне питання у першій половині XIX століття. Кримська війна. Паризький трактат. Східна криза (1875-1878 рр.) і російсько-турецька війна 1877-1878 рр. Берлінський конгрес. Політика великих держав на Балканах, Близькому і Середньому Сході наприкінці XIX- на початку XX століття.

Основні риси міжнародних відносин напередодні і під час Першої світової війни

Зіткнення національних інтересів і міжнародний порядок наприкінці XIX- на початку XX століття. Формування військово-політичних союзів. Завершення колоніального розподілу світу. Загострення міжнародної ситуації на Далекому Сході. Міжнародне становище напередодні першої світової війни.

Дипломатія країн Антанти і Четверного союзу в роки першої світової війни.

Відродження національної ідеї і активізація визвольних рухів у багатонаціональних імперіях в роки першої світової війни. Міжнародне визнання права народів на національне самовизначення. Утворення нових держав у Східній та Південно-Східній Європі.

Тривалий характер першої світової війни. Жовтневі події 1917 р. і вихід Росії з війни, Брестський мир. Війна на Західному фронті, поразка Німеччини та держав Четверного союзу. Комп'єнське перемир'я, закінчення першої світової війни.

Міжнародні відносини в 1919–1923 рр. Формування Версальсько-Вашингтонської системи

Позиції держав-переможниць на кінець війни. “14 пунктів” В.Вільсона про перебудову післявоєнного світу і ролі в ньому США. Д. Ллойд Джордж і британська політика "рівноваги сил". Ж. Клемансо: боротьба за французьку гегемонію на континенті.. Паризька мирна конференція 1919 р. Версальський мирний договір, його зміст. Створення Ліги Націй. Мандатна система. Мирні договори з Австрією, Угорщиною, Болгарією, Туреччиною. Основні принципи версальського міжнародного порядку.

Міждержавні суперечності на Тихому океані після першої світової війни. Вашингтонська конференція 1921-1922 рр. Договори 4-х, 5-ти і 9-ти держав. Характер Версальсько-Вашингтонської системи її історичні наслідки.

Спроби ревізії Версальсько-Вашингтонської системи в 1920-х рр.

"Російський чинник" в європейській політиці: Радянська концепція зовнішньої політики, її обумовленість ідеологічними постулатами Комінтерна. Ідея світової революції і месіанської ролі радянської Росії. „Декрет про мир”. Перехід радянського керівництва від „штурму” до „облоги” капіталізму на початку 20-х рр. Мирне співіснування. Угода з Великою Британією. Генуезька конференція 1922 р, проблема довоєнних і воєнних боргів Росії, Гаазька конференція 1922 р. Рапалльський договір Росії з Німеччиною. Радянсько-німецькі відносини в 20-х рр. Лозаннська конференція 1922-1923 рр, Перегляд умов Севрського договору з Туреччиною. “Ультиматум Керзона” 1923 р. Радянсько-англійський дипломатичний конфлікт 1927 р.

“Німецький чинник” в європейській політиці: Репараційне питання як проблема міжнародних відносин, спроби його розв’язання на міжнародних конференціях 1920 р. (Спа, Париж, Брюссель). Лондонський ультиматум 1921 р. і позиція Німеччини. Рурський конфлікт. “План Дауеса”. Локарнська конференція 1925 р. Рейнський гарантійний пакт. Прийняття Німеччини до Ліги Націй. “План Юнга”.

Зовнішньополітичні пріоритети демократичних країн Заходу. Пакт Бріана-Келлога. Ідеї європейської єдності. Пропозиції про створення "європейського

економічного простору". "Пан-Європа". Проблеми війни і миру. Міжнародна конференція з роззброєння, її невдача.

Міжнародні відносини в 1930-х рр. Криза Версальського світового порядку. Виникнення вогнищ воєнної загрози в Європі та на Далекому Сході.

Агресія Японії проти Китаю у 1931-1933 рр. Виникнення держави Маньчжоу-Го. Розширення японської агресії у 1937-1938 рр. Збройні конфлікти на озері Хасан і річці Халхін-Гол (1938-1939 рр.). "Азія для азіатів".

Агресивна політика Третього Рейху. Зовнішньополітична ідеологія націонал-соціалізму. Державний терор – вбивство міністра закордонних справ Франції Л. Барту, югославського короля Олександра, австрійського канцлера Дольфуса. Порушення умов Версальського договору. Німецько-австрійська митна угода. Ремілітаризація Рейнської зони.

Еволюція зовнішньополітичного курсу Італії. "Фронт Стреси" (1935 р.). Абіссінська війна 1935-1936 рр. і загострення стосунків Італії з західними державами. Італо-албанський договір 1936 р. Зближення з Німеччиною. Втручання Італії і Німеччини у громадянську війну в Іспанії. Ідеологічні основи італійського експансіонізму. Виникнення "осі" Берлін-Рим-Токіо. Антикомінтернівський пакт 1936 р., його перетворення у Сталевий пакт 1939 р. Аншлюс Австрії (1938 р.).

Політика умиротворення і спроби створення системи колективної безпеки в 30-х рр. Французькі ініціативи щодо створення системи колективної безпеки. Вступ СРСР до Ліги Націй. План "Східного Локарно". Франко-радянський та радянсько-чехословацький договори. Створення Балканської Антанти (1934 р.). Сутність політики "умиротворення агресора". Англо-німецька морська угода (1935 р.). Ліга Націй в міжнародних відносинах 30-х рр.

США в системі міжнародних відносин 30-х рр. Мораторій Гувера. Політика "доброго сусіда" щодо країн Латинської Америки. Визнання СРСР. "Ізоляціонізм" і "антиізоляціонізм".

Рік кризи: вересень 1938 - вересень 1939 р.: Судетська криза. Мюнхенська угода 1938 р. і окупація Чехословаччини у 1939 р. Ескалація фашистської агресії в Європі. Анексія Німеччиною Клайпедської області та Італією Албанії (1939 р.) Проблеми європейської безпеки. Англо-франко-радянські переговори 1939 р. у Москві, причини їх зриву. Пакт Ріббентропа - Молотова, його сучасні оцінки. Зміна політичної ситуації в Європі. Крах Версальської системи.

Міжнародні відносини у 1939-1941 рр.

Розстановка сил в Європі напередодні Другої світової війни. Початок війни в Європі. Ліквідація польської держави. Німецько-радянський договір "про дружбу і кордон". Політика Великої Британії і Франції. "Дивна війна". Встановлення радянського протекторату над прибалтійськими країнами. СРСР проти Фінляндії: від територіальних претензій до спроби суцільної "радянзації". Мирна угода 1940 р.

Німецька агресія проти Данії і Норвегії і франко-британська дипломатія. Військова поразка Франції. Комп'єнське перемир'я. "Битва за Англію". Формування Троїстого пакту. Геополітична активність СРСР. Включення прибалтійських країн і Бессарабії до складу Радянського Союзу. Анексія Радянським Союзом Північної Буковини. Візит В. Молотова до Берліна. Німецько-радянське політичне й економічне співробітництво. "Новий порядок" в Європі.

Антигітлерівська коаліція.

Агресія Німеччини проти СРСР. Нова розстановка сил на міжнародній арені. Перспективи антифашистського консенсуса. Початок формування антигітлерівської коаліції. Угода про спільні дії у війні проти Німеччини між СРСР і Великою Британією 1941 р. Місія Гопкінса. Московська конференція СРСР, Англії і США 1941 р. Поширення на СРСР дії закону про ленд-ліз. Декларація Об'єднаних Націй 1 січня 1942 р. Візит Молотова до Лондона і Вашингтона 1942 р. Радянсько-британський союзний договір та радянсько-американська угода "Про принципи взаємодопомоги у веденні війни проти агресії" 1942 р. Суперечливість єдності антигітлерівської коаліції через принципові розбіжності військово-політичних доктрин країн-учасниць. Проблема "другого фронту" у міжсоюзницьких стосунках 1941-1942 рр.

Англо-американські конференції 1943 рр. в Касабланці, Квебеку і Каїрі та їх рішення з військових питань. Консолідація антигітлерівської коаліції. Тегеранська конференція 1943 р.

Поглиблення кризи фашистського блоку. Відкриття другого фронту. Обговорення військових питань на Ялтинській конференції 1945 р. Зустріч на Ельбі. Беззастережна капітуляція Німеччини

Антифашистська коаліція і формування нового світового порядку: Американсько-британський погляд на принципи післявоєнного облаштування світу. Атлантична хартія. Декларація Об'єднаних Націй. Перші радянські пропозиції щодо післявоєнного врегулювання в Європі. Візит Молотова до Лондона і Вашингтона 1942 р. Рузвельтовський план "чотирьох поліцейських".

Московська конференція міністрів закордонних справ. Обговорення проблем післявоєнного облаштування Європи на Тегеранській конференції.

Початок "радянзації" Східної Європи. Західні союзники і питання про Східну Європу. Візит У. Черчилля до Москви. "Процентна дипломатія". Формування контурів післявоєнної Європи на Ялтинській конференції. Розв'язання проблем післявоєнного миру і безпеки в Західній півкулі. Конференція в Бреттон-Вудсі та її рішення. Конференція в Сан-Франциско 1945 р. Створення ООН. Потсдамська конференція 1945 р. Основні рішення з облаштування післявоєнної Європи. Початок ери "атомної дипломатії". Сутність і значення Ялтинсько-Потсдамських домовленостей.

Повоєнне дипломатичне врегулювання в Європі і на Далекому Сході

Міжнародно-політичні наслідки другої світової війни. Перемога демократії над фашизмом. Нове співвідношення сил у світі. Активізація тенденції до міжнародної співпраці. Зростання суперечностей між СРСР і західними державами. Криза і поступовий розпад світової колоніальної системи.

Створення ООН, її структура і початок діяльності.

Геополітична ситуація в Європі після закінчення Другої світової війни. Цілі "наддержав" щодо Європи. Позиція СРСР і провал американської концепції "чотирьох поліцейських". Проблема мирного врегулювання в Європі. Сесії Ради міністрів закордонних справ. в 1945-1947 рр. та їх результати. Паризька мирна конференція. Мирні договори з колишніми європейськими союзниками Німеччини: Італією, Болгарією, Угорщиною, Румунією и Фінляндією. Здійснення міжнародного правосуддя над головними військовими злочинцями. Труднощі на шляху вирішення німецького питання.

Конференція в Сан-Франциско. Мирна угода з Японією.

Ялтинсько_ Потсдамська система міжнародних відносин. "Холодна війна"

Виникнення біполярної тенденції в міжнародних відносинах. Головні типологічні риси ялтинсько-потсдамського порядку в міжнародних відносинах.

"Холодна війна": сучасний стан вивчення проблеми.

Початок "холодної війни" (1945-1950 рр.) Консолідація двох полюсів глобальної системи в 1945-1949 рр. Передумови і причини виникнення "холодної війни". Доктрина "стримування". Промова У. Черчилля в Фултоні 5 березня 1946 р. та її значення. "Ядерне шпигунство". "Доктрина Трумена".

"План Маршалла" і позиція СРСР. Політика СРСР щодо країн Східної Європи. Ідеологічне, політичне, військове, економічне оформлення "радянської імперії". Створення РЕВ.

Військово-політична консолідація країн Заходу. Британо-французький союзний договір ("договір Дюнкерка") 1947 г. Створення Західного Союзу і основні положення Брюссельського договору. Сепаратна валютна реформа в західних окупаційних зонах Німеччини.

Берлінська криза 1948-1949 рр. та її наслідки. Стратегія Сталіна і західна відповідь. Розкол Німеччини й утворення двох німецьких держав.. "Резолюція Ванденберга" і відмова США від політики ізоляціонізму. Вашингтонський договір 4 квітня 1949 р., створення НАТО. Особливості структури і функцій Організації Північноатлантичного договору. Комітет з координації (Коком).

ООН у першій фазі "холодної війни". Причини колапсу універсальної організації. Домінування країн Заходу. Відмова СРСР від ратифікації Загальної декларації прав людини і участі в ГАТТ. Радянський бойкот РБ ООН. ООН, "наддержави" і атомна проблема. Створення Комісії ООН з контролю за атомною енергією. Американський "план Баруха" і позиція СРСР. Кінець американської ядерної монополії та його наслідки.

Кульмінація "холодної війни" (1950-1962 рр.). Суперечливість розвитку міжнародної системи в 50-і рр. Америко-радянське ракетно-ядерне змагання: основні напрямки і результати. Випробування водневої зброї. Початок освоєння космічного простору та його наслідки. Розширення "клубу ядерних держав". Створення МАГАТЕ.

Поступове зниження напруженості після смерті Сталіна. Америко-радянське змагання з висунення мирних ініціатив. Державний договір про відновлення Австрії. Ініціатива В. Черчілля. Нарада лідерів 4-х великих держав."Дух Женеви". Візит К. Аденауера до Москви і встановлення дипломатичних відносин між ФРН і СРСР.

"Холодна війна" на периферії глобальної системи. „Брудна війна” Франції в Індокитаї. Корейська війна (1950- 1953 рр.). Теорія "доміно". Створення військового блоку СЕАТО Америко- китайські відносини. "Формозька декларація" конгресу США та її значення.

Суецька криза 1956 р.: походження і механізм. Провал Лондонської конференції з морського судноплавства. Троїста агресія проти Єгипта і позиції СРСР, США та ООН. Наслідки кризи для Заходу і Сходу.

Німецька проблема у 50-і рр. "Мирна нота Сталіна" і реакція Заходу. "Доктрина Хальштейна". Берлінська криза 1958-1963 рр. Ультиматуми Хрущова і позиції західних держав. Політ Пауерса і провал Паризького самміта 1960 р.

Підсумки зустрічі Хрущова і Кеннеді у Відні (1961 р.). Побудова Берлінського муру та її наслідки. Карибська (Кубінська) ракетна криза 1962 р.

Вступ світу у "постколоніальну епоху" і виникнення Руху неприєднання.. "Третя сила" у "холодній війні".

Розширення НАТО у першій половині 50-х рр. Розміщення американських ракет середньої дальності в Європі та його наслідки. Перегрупування сил у північноатлантичному альянсі. Ініціатива де Голля щодо НАТО. План "Директорії" і позиції країн-членів Альянсу. Британо-американське ядерне співробітництво і Франція. Багамська зустріч Дж. Кеннеді і Г. Макміллана. Сутність плану "багатосторонніх ядерних сил".

"Розрядка міжнародної напруженості" та її зрив.

"Розрядка міжнародної напруженості" (1962-1979 рр.). Захід і Схід після Карибської кризи. Московський договір про часткову заборону ядерних випробувань 1963 р. Договір про нерозповсюдження ядерної зброї

Розрядка: сутність, напрямки та досягнення. Деголлівська концепція "детант" та її межі. "Нова східна політика" ФРН. Московський договір 1970 р. Взаємне визнання ФРН та НДР. Доктрина "наведення мостів". Врегулювання проблеми Західного Берліну..

Суперечності процесу розрядки. "Празька весна" та "доктрина Брежнєва". Військова інтервенція ОВД в Чехословаччину: підготовка, здійснення та наслідки. ОВД після "празької весни".

Початок загальноєвропейського процесу. Нарада з безпеки і співробітництва в Європі. Заключний Акт НБСЄ та його інтерпретація Заходом та Сходом. Проблеми "третьої корзини". Радянсько-американські відносини в 1969- 1979 р.р.. Основні положення Договору ОСО-1 и Договору по ПРО (1972 г.). Американо-радянські самміти 1973-1974 гг. Поправка Джексона-Веніка. Доля Договору ОСО-2.

Глобальне суперництво "наддержав" в період розрядки. Провал американської інтервенції у В'єтнам. Погіршення радянсько-китайських взаємин. "Дипломатична революція" Р. Ніксона. Відновлення американо-китайських дипломатичних відносин. "Геополітичний трикутник" Г. Кіссінджера.

Конфлікти на Близькому Сході в 1967-1973 рр. та політика "наддержав". Сінайська угода 1975 р. Кемп-Девідський мирний договір між Єгиптом та Ізраїлем 1979 р.

Колапс розрядки в другій половині 70-х рр. "Африканська стратегія" СРСР та США в зв'язку із розпадом португальської колоніальної імперії. Радянсько-

кубинське втручання в Анголі 1975- 1976 рр . Криза на Африканському розі 1977-1978 рр. та посилення позицій СРСР в "третьому світі".

Західна критика "однобічного використання розрядки" Радянським Союзом і його сателітами. Проблема євроракет в американо-радянських відносинах другої половини 70-х рр. Ініціатива Г. Шмідта і "подвійне рішення" НАТО (1979р.).

"Ісламська революція" в Ірані, провал політики США на Середньому Сході та переоцінка радянської зовнішньої політики. Радянська інтервенція в Афганістані й крах розрядки.

Криза атлантизму в 60-х рр. Французькі односторонні дії в оборонній сфері. Британський план створення "атлантичних ядерних сил" (АЯС) та його провал. Вихід Франції из військової структури НАТО. Група ядерного планування НАТО.

Трансатлантичні відносини: концепції і реальність. "Великий проект" Дж. Кеннеді і позиції країн Західної Європи. Основні результати "раунду Кеннеді". Концепція "трьохсторонності". Крах Бреттон-Вудської системи. Американська ініціатива "рік Європи". Проект "нової Атлантичної хартії". Декларація про атлантичні відносини. Створення "клубу Рамбуйє".

"Друга хвиля" „холодної війни”.

"Друга хвиля "холодної війни" (1979-1985 рр.). Особливості конфронтації "Захід-Схід" в першій половині 80-х рр. Реідеологізація глобального конфлікту. Афганська проблема і відносини "Захід-Схід". "Доктрина Картера". Р. Рейган і концепція "неоглобалізму". "Хрестовий похід" проти комунізму.

Американо-радянські відносини: від розрядки до конфлікту. Бойкот Олімпіади-80 в Москві. Відродження блокової стратегії. Кульмінація конфронтації в 1982-1983 рр. Проблема євроракет у відносинах між "наддержавами". Ситуація на переговорах з ОСО. "Нульовий варіант" і "стратегічна оборонна ініціатива" Рейгана. Односторонній мораторій СРСР і причини його припинення. Початок розміщення американських ракет середньої дальності в Західній Європі і відповідь Москви.

Стагнація загальноєвропейського процесу. Провал Мадридської зустрічі НБСЄ (1980-1982 рр.) і затягування переговорів зі звичайних озброєнь в Європі..

Відносини між атлантичними партнерами. Ф. Міттеран та його концепція "євроатлантизму". Розширення НАТО. Американське ембарго проти країн ОВД і позиції країн ЄС. Доля контракту "газ - труби".

“Нове політичне мислення” в міжнародних відносинах другої половини 80-х – початку 90-х років. Закінчення "холодної війни" і крах біполярної системи

"Розрядка номер 2" (1985-1991 рр.): причини, процес, наслідки. "Нове політичне мислення": Перебудова зовнішньої політики СРСР та її наслідки. Радянська програма повної ліквідації ядерної зброї і позиція Заходу. Роль британської дипломатії у встановленні клімату довіри між Заходом і Сходом.

Американо-радянські самміти 1985-1988 рр. Договір про ліквідацію РСМД. Зустріч на Мальті і переговори про скорочення стратегічних наступальних озброєнь. Договір СНО-1.

Розпад "соціалістичного табору" в результаті "революцій 1989 року". Зміна зовнішньополітичної орієнтації нових урядів країн Східної Європи. Захід і процес демократизації країн Східної Європи. Розпуск ОВД і ліквідація РЕВ.

Врегулювання німецького питання. Процес багатосторонніх переговорів за формулою "2+4". Об'єднання Німеччини та його міжнародні наслідки.

Стокгольмська конференція НБСЄ по зміцненню довіри в Європі. Проблема захисту прав людини на Віденській зустрічі НБСЄ. Договір НАТО-ОВД про обмеження звичайних озброєнь.. Паризька зустріч НБСЄ (1990 р.). "Хартія для нової Європи". Реорганізація НБСЄ. Закінчення "холодної війни".

Переоцінка ядерної стратегії НАТО. Початок розробки нової стратегічної концепції Альянсу. Трансатлантичні відносини у зв'язку з уругвайським раундом ГАТТ.

Контури нової глобальної системи міжнародних відносин. Успіхи миротворчості ООН. Вивід радянських військ з Афганістану. Переговори про мирне врегулювання в Кампучії та на Півдні Африки. Американська концепція "нового світового порядку". Вторгнення Іраку в Кувейт і реакція "наддержав" та ООН. Значення "війни в Затоці" для формування нової глобальної розстановки сил. Лондонська (1991) зустріч "великої сімки" і участь СРСР у міжнародних економічних організаціях. Розпад Югославії й СРСР: причини, процес і міжнародні наслідки. Виникнення нової геополітичної ситуації на євразійському просторі.

Міжнародні відносини у 90-х роках. Кінець біполярності світу й формування нової міжнародної ситуації. Зростання міжнародного впливу США як єдиної світової наддержави. Криза і крах комуністичної системи в Європі. Становлення нових суверенних держав. Нова розстановка сил у світі, кінець його біполярності. Перехід від конфронтації до міжнародного співробітництва. Загальносвітові проблеми та шляхи їхнього вирішення.

Інтеграційний процес в Західній Європі

Історичні передумови інтеграційного процесу в Європі. Ідея „єдиної Європи” у міжвоєнний період і панєвропейський рух.

Інтеграційні процеси в Західній Європі після Другої світової війни. Активізація прибічників "об'єднаної Європи". Гаазькі конференція європейців (1948 р.). Рада Європи. Проблема ремілітаризації ФРН. "План Шумана". Європейське об'єднання вугілля і сталі. Провал "плана Плевена" та його наслідки. ЗЄС. Римські угоди 1957 г. ЄЕС та ЄВРАТОМ. Британська альтернатива планам поглиблення європейської інтеграції. Особливості "Спільного ринку" і ЄАВТ. "План Фуше" та причини його провалу. США і європейська інтеграція.

Європейський інтеграційний процес в 60-70-х рр. Переговори про політичний союз країн ЄС і причини їх невдачі. Французьке вето на вступ Великої Британії до ЄС. Поглиблення французько-західнонімецького співробітництва. Єлісейський договір 1963 р. ЄС і ЄАВТ після "вето де Голля". Криза європейської інтеграції в середині 60-х рр. Спроби повернення до "плану Фуше". Французький бойкот ЄС та ЗЄС. "Люксембурзький компроміс". Злиття інститутів Європейських Співтовариств. Друге вето Франції на вступ Британії до ЄС. Створення митного союзу. Причини зміни французької політики щодо розширення ЄС наприкінці 60-х рр.

Гаазька (1969) конференція глав держав і урядів країн членів ЄС. Початок переговорів про розширення Співтовариства. Плани створення валютного й економічного союзу. ЄВС. Початок оформлення структури Європейського Політичного співробітництва (ЄПС). Підсумки першого розширення ЄС. Угода ЄС-ЄАВТ про створення зони вільної торгівлі промисловими товарами. Ідея Європейського Союзу. Доповідь Тиндемманса і перспективи європейської інтеграції. Прямі вибори до Європарламенту.

. Переговори про друге розширення ЄС. "План Геншера-Коломбо". Велика Британія і криза в ЄС на початку 80-х рр. Урочиста декларація про Європейський Союз.

Європейське Співтовариство на шляху до Європейського Союзу. Третє розширення ЄС. Єдиний європейський акт. „План Делора”. Крах комунізму у Східній Європі та ЄС. Міжурядові конференції країн ЄС 1990-1991 рр. Маастріхтські угоди 1992 р. Перетворення Європейського співтовариства в економічний, валютно-фінансовий і військово-політичний союз. Розвиток правового простору „єдиної Європи”. Проблема європейської безпеки і сучасні напрямки діяльності ЗЄС. Взаємодія Європейського Союзу та інших інтеграційних об'єднань Європи (ЄАВТ, Рада Європи, ОБСЄ, СНД)

Деколонізація. Країни «Третього світу» у сучасній системі міжнародних відносин

Розгортання національно-визвольного руху в країнах Азії та Африки. Ліквідація колоніалізму. Виникнення Руху Неприєднання. Посилення ролі держав, що розвиваються, в міжнародних відносинах. ООН і процес деколонізації в 50-і рр. та її наслідки. Даг Хаммаршельд і Рух Неприєднання. Боротьба за Новий світовий економічний порядок (НС ЕП) і розвиток відносин Північ-Південь.

Захід, Схід і проблеми розвитку країн "третього світу" в 60-і рр. Діяльність ЮНКТАД. Загострення відносин Північ-Південь в першій половині 70-х рр. Тактика диктату країн ОПЕК щодо країн Заходу. "Нафтове ембарго" 1973 р. та його наслідки. Паризька конференція з міжнародного економічного співробітництва Півночі і Півдня (1975-1977). Проблема створення спільного фонду розвитку. Підготовка нових глобальних переговорів про НЕСП.

Дезінтеграція Півдня та відносини Північ-Південь в 80-х рр. Проблема зовнішньої заборгованості країн, що розвиваються та бреттон-вудські інститути.

Країни Південної Азії в сучасних міжнародних відносинах. АСЄАН. Індонезійсько-пакистанські взаємини. Афганська проблема після закінчення "холодної війни". Американські військові операції на території Афганістану 2002 р. та їх наслідки.

Близький і Середній Схід у системі сучасних міжнародних відносин. Близькосхідна криза: витоки, механізм, соновні події. Зрушення у процесі близькосхідного врегулювання у 90-х рр.. Мадридська конференція (1991), схвалення нею принципу "мир в обмін на землю". Взаємне визнання і початок прямих переговорів між Організацією визволення Палестини та Ізраїлем, створення палестинської автономії (1993). Тимчасова угода Ізраїлю і ОВП (1995), початок передачі під контроль палестинців окремих територій. Проблема Єрусалиму і чергове загострення палестино-ізраїльських стосунків у 2001 р. Перебіг врегулювання палестино-ізраїльського конфлікту після листопада 2004 р. Іракська криза: походження, ескалація, сучасний стан.

Система міжафриканських відносин на сучасному етапі. Особливості регіональних конфліктів і механізмів їх подолання. Регіональні інтеграційні структури. ОАЄ.

Латиноамериканська система міжнародних відносин. Еволюція латиноамериканської стратегії США у 50-90-х рр. Міжамериканський договір про взаємну оборону Західної півкулі (пакт Ріо-де-Жанейро). Створення Організації американських держав (ОАД) (1948 р.) Реформістська політика "Союзу заради прогресу". Кубінська революція 1959 р. Карибська криза. Завершення деколонізації регіону. Фолклендська війна. Американська

інтервенція на Гренаду. Боротьба з контрабандою наркотиків. Вториння США в Панаму. Регіональна економічна інтеграція: ЛААВТ, КАРИКОМ, ЛАЕС, ЛААІ, МЕРКОСУР, НАФТА.

Основні тенденції розвитку міжнародних відносин на початку XXI ст.

Зміни у структурі та характері міжнародних відносин на рубежі XX — XXI ст. Нова світова роль США. Наслідки терористичних нападів на США 11 вересня 2001 р. для міжнародних відносин. Американські військові операції на території Афганістану та Іраку. Основні фактори виникнення збройних конфліктів і війн у сучасному світі. ООН в умовах трансформації системи міжнародних відносин.

Інтеграційні процеси в євроатлантичному регіоні на рубежі XX — XXI ст. Поглиблення інтеграції в рамках ЄС, запровадження єдиної європейської валюти, розширення ЄС та схвалення конституційної угоди країн ЄС. Розширення НАТО на схід. Позиція України щодо інтеграційних процесів.

Глобалізація як фактор світової політики. Взаємодія процесів глобалізації та інтернаціоналізації з традиційними моделями національної зовнішньої політики. Створення Світової організації торгівлі (1994 р). Глобальні екологічні проблеми та діяльність світових природоохоронних організації (організації системи ООН, Всесвітній екологічний форум, "Грінпіс", Світова фундація дикої природи). Міжнародна гуманістична діяльність Ватикану і його глави папи Івана Павла II. Зустрічі керівників групи семи високоіндустріалізованих країн ("Велика сімка"). Глобальні проблеми сучасності і єдність долі людства.

Головні типологічні риси сучасної системи міжнародних відносин. Суперечності і перспективи розвитку міжнародних відносин.

2.3. ПРАКТИКА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

1. Поняття дипломатії і дипломатичних відносин. Роль дипломатії як знаряддя зовнішньої політики держави..
2. Система органів, структура й особливості дипломатичної служби. Сучасна правова база дипломатичної діяльності.
3. Поняття консульської служби. Віденська конвенція про консульські відносини.
4. Структура і персонал дипломатичного представництва. Основні напрями й форми роботи дипломатичного представництва.

5. Дипломатичні привілеї та імунітети в сучасній системі міжнародних відносин.
6. Спеціальні місії як форма дипломатії
7. Переговорний процес як засіб врегулювання сучасних міжнародних конфліктів.
8. Дипломатична мова та дипломатичне листування.
9. Сучасний дипломатичний протокол, етикет, церемоніал.
10. Міжнародна інформація як складова глобальної комунікації
11. Інформаційно-психологічні операції та війни. Інформаційна безпека.
12. Інформаційні технології формування іміджу держави.
13. Інформаційна культура та її роль в удосконаленні міжнародної інформаційної діяльності
14. Інформаційно-аналітична робота: мета, зміст та методологія. Методики інформаційно-аналітичної діяльності в галузі міжнародних відносин.
15. Транскордонне співробітництво: поняття, сутність, завдання, принципи.
16. Міжнародна та національна нормативно-правова база транскордонного співробітництва.
17. Роль транскордонного співробітництва у регіональному розвитку та інтеграційних процесах Європи. Транскордонне співробітництво України.
18. Єврорегіон як базова форма транскордонної співпраці. Єврорегіони України
19. Поняття та сутнісні характеристики культурної дипломатії
20. Концепції культурної дипломатії.
21. Культурна дипломатія як засіб просування «м'якої сили» держави у світовій політиці
22. Використання інструментарію культурної дипломатії для національного брендингу та крос-культурного діалогу в сучасних умовах.
23. Моделі культурної дипломатії країн світу: порівняльний аналіз
24. Стратегічні пріоритети культурної дипломатії України.
25. Інституційна структура культурної дипломатії України.

Дипломатична і консульська служба

Поняття дипломатії та дипломатичної служби

Поняття „дипломатія”, “дипломатична служба”, “державний протокол”, етимологія термінів. Критеріальні ознаки дипломатії. Роль дипломатії як знаряддя зовнішньої політики держави. Витоки дипломатії та основні етапи її становлення.

Державні органи зовнішніх зносин

Класифікації органів державних зносин. Функції парламенту, глави уряду та держави у здійсненні зовнішніх зносин. Система МЗС України. Закордонні державні органи зовнішніх зносин.

Структура і персонал дипломатичного представництва

Нормативно-правова база функціонування дипломатичного представництва. Основні напрямки роботи та відмінності у повноваженнях дипломатичних представництв. Постійно діючі та тимчасові дипломатичні представництва.

Дипломатичне старшинство

Історія становлення дипломатичного старшинства, нормативно-правова база, що його фіксує. Національні особливості дипломатичного старшинства. Дипломатичні ранги та класи (світські та духовні). Практичне значення дипломатичного старшинства.

Протокольна діяльність дипломатичного представництва

Поняття дипломатичного представництва. Сучасна класифікація дипломатичних представництв. Нормативно-правові основи функціонування дипломатичного представництва. Роль протокольної служби в роботі дипломатичного представництва.

Етапи здійснення дипломатичних відносин

Роль та значення добрих дипломатичних відносин у сучасному світі. Повне міжнародно-правове визнання держави де-юре «дипломатичне визнання». «Положення Віденської конвенції» 1961 р., що регулюють встановлення дипломатичних відносин. Призначення глав дипломатичних представництв. Припинення функцій дипломатичних агентів.

Функції дипломатичних представництв і засоби їх здійснення.

Формування загальноприйнятих правових та протокольних засад різнопланових аспектів дипломатичної практики. Дипломатичне представництво, дипломатичний захист, ведення переговорів, інформаційна функція. Запоруки успішної роботи посольства. Правила пересування дипломатів. Дипломатична пошта.

Консульські установи та організація їхньої роботи

Консульський статут України 1994 р. поняття консульства. Спільне та відмінне між консульством, посольством та місією. Правова база для встановлення консульських зносин. Глава консульської служби, консул, нештатний консул. Порядок надання екзекватури. Структура консульських представництв. Функції консула. Засоби здійснення консульських функцій. Консульські привілеї та імунітети. Припинення консульських функцій.

Участь міжнародних організацій у розвитку дипломатичних відносин.

Виникнення міжнародних організацій у ХІХ ст. особливості сучасних міжнародних організацій. Головні ознаки неурядових міжнародних організацій. Класифікація міжнародних організацій. Процедура заснування постійного представництва при міжнародній організації. Реалізація права держави-члена на заснування постійного представництва при міжнародній організації.

Спеціальні місії як форма дипломатії

Історія започаткування спеціальних місій. Відмінності між давніми та сучасними місіями. Особливості спеціальних дипломатичних місій. Міжнародно-правові підстави організації та діяльності спеціальних місій на сучасному етапі. Віденська конвенція про спеціальні місії 1969 р.

Торговельні представництва в сучасній дипломатії

Формування торговельно-економічної місії. Основні завдання та функції торговельно-економічної місії. Співробітники торговельно-економічних місій. Привілеї та імунітети торговельно-економічних місій.

Поняття та історія дипломатичного протоколу, церемоніалу та етикету

Поняття „протокол”, “дипломатичний протокол”, “державний протокол”, етимологія термінів. Предмет, значення, принципи дипломатичного протоколу. Поняття дипломатичного церемоніалу. Історія дипломатичного протоколу. Формування міжнародно-правової бази дипломатичного протоколу. Віденський конгрес 1815 р., Віденський регламент щодо старшинства дипломатичних агентів. Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 р. Віденська конвенція про консульські зносини 1963 р.

Форми дипломатичного спілкування

Роль візиту в дипломатичній практиці. Візити посла і дипломатів. Офіційні контакти дипломатів. Дипломатичні бесіди. Візитні картки дипломата та їхнє застосування.

Дипломатичні прийоми.

Місце та роль прийомів у міжнародних відносинах. Класифікація і протокольні характеристики прийомів. Протокольні і церемоніальні питання прийому іноземних делегацій. Підготовка й проведення прийомів. Особливі

церемоніальні почесні. Протокольне старшинство учасників офіційних заходів. Протокольні подарунки під час прийомів.

Планування та проведення переговорів

Зустріч іноземної делегації. Програма перебування делегації. Ділова частина візиту (зустрічі, бесіди, презентації, переговори, конференції). Протокол двосторонніх й багатосторонніх переговорів. Підготовка та порядок проведення переговорів. Протокол конференцій та нарад. Схеми розміщення делегацій під час переговорів. Підписання документів. Протокольні заходи.

Міжнародна інформація

Міжнародна інформація як складова глобальної комунікації.

Поняття «інформація», «міжнародна інформація», «інформаційні процеси». Функції міжнародної інформації. Джерела інформації. Міжнародні відносини у галузі інформації. Інформаційна безпека у сучасному світі. Стратегія інформаційної безпеки. Класифікація інформації за ступенями її таємності. Безпека інформації. Захист інформації. Доступ до інформації у розвинутих країнах, США та Канаді. Світовий інформаційний ринок.

Інформаційне суспільство.

Поняття «інформаційне суспільство». Становлення і розвиток інформаційного суспільства, його об'єктивні основи розвитку та взаємодії з сучасними інформаційними і телекомунікаційними технологіями. Роль інформаційного права і інформаційного законодавства в сучасному інформаційному суспільстві. Роль органів влади у формуванні інформаційного суспільства. Правове забезпечення розвитку інформаційного суспільства: Окінавська Хартія глобального інформаційного суспільства. Документи Ради Європи, ЮНЕСКО, ООН про основні напрямки реалізації переходу до інформаційного суспільства. Передумови переходу України до інформаційного суспільства. Особливості і можливі шляхи розбудови інформаційного суспільства в Україні. Оцінка результатів руху до інформаційного суспільства.

Інформаційний процес: суть і значення. Інформаційні посередники як функціональні складники системи інформаційно-аналітичної діяльності.

Поняття та сутність інформаційного процесу. Складники (етапи) інформаційно-аналітичного процесу. Причини викривлення інформації. Інформаційні шуми, бар'єри та їх вплив на якісні та кількісні показники інформації. Загальна характеристика поняття «інформаційні посередники».. Бібліотеки як універсальна форма інформаційного посередництва. ЗМІ як потужний ресурс інформаційного посередництва. Суспільно-інформаційна роль реклами. Зв'язки з громадськістю (PR)

Інформаційно-психологічні операції та війни. Інформаційна складова національної безпеки України.

Поняття і сутність інформаційних війн. Інформаційні війни минулого та їх причини в майбутньому. Технології ведення інформаційних війн. Моделі інформаційних війн. Інформаційні операції в структурі соціально-політичних комунікацій. Поняття та сутність інформаційної безпеки України. Діяльність спецслужб. Проблеми захисту та збереження інформації. Безпека підприємницької діяльності. Шляхи вдосконалення інформаційної безпеки України.

Інформаційні технології формування іміджу держави. Інформаційна культура та її роль в удосконаленні інформаційної діяльності.

Поняття іміджу та його види. Імідж України, його складові. Технології формування іміджу. Діяльність прес-служб. Перспективи формування позитивного іміджу України в міжнародному інформаційному середовищі. Поняття інформаційної культури. Поліфункціональність інформаційної культури, її функції. Компоненти інформаційної культури. Інформаційна культура в управлінській діяльності.

Інформаційно-аналітична робота: мета, зміст та методологія.

Поняття і структура аналітики. Поняття «інформаційна аналітика». Проблеми та функції аналітичної діяльності в сучасному суспільстві. Вимоги до аналітичної роботи у сфері міжнародних відносин. Цілі та завдання інформаційно-аналітичної служби. Сутність та зміст інформаційно-аналітичної роботи. Особливості процедури аналітичної роботи. Основні різновиди аналізу. Етапи ІАД у міжнародних відносинах. Види аналітичних документів.

Припущення і передбачення в ІАД. Системний підхід в ІАД

Сутність понять „припущення” та „передбачення”. Форми припущення (думка, версія, гіпотеза). Особливість гіпотези як форми припущення. Види гіпотез. Вимоги до гіпотез. Сутність та зміст передбачення. Критерії якості припущення та передбачення. Поняття прогнозування та прогнозу. Типологія прогнозів. Типологія прогнозів у сфері міжнародних відносин. Методи прогнозування. Основні способи прогнозування (експертний, екстраполяції, моделювання).

Методика формування інформаційної бази.

Методика формування інформаційної бази для прийняття стратегічних, тактичних та оперативних рішень. Техніка застосування методу «ЗВ». Робота із складання картотеки спостереження.

Методика розробки аналітичних прогнозів в галузі міжнародних відносин.

Теоретико-методологічні підходи до передбачення характеру міжнародних відносин. Основні наукові категорії геополітики та концептуальні заходи геополітичного прогнозування. Методи розробки геополітичного прогнозу. Методика розробки гео економічного прогнозу. Особливості глобального політичного прогнозування. Сценарії майбутнього міжнародних відносин.

Сценарії геополітичного майбутнього України. Прогностичні методики в сфері міжнародних відносин. Проблеми політичного прогнозування інформаційної діяльності. Методи прогнозування в системі міжнародних відносин.

Методика підготовки інформаційно-аналітичних документів.

Відмінності підсумкових документів прикладних аналітичних розробок від підсумкових документів фундаментальних досліджень (критерії: обсяг, способи підтвердження новизни і значимості отриманих висновків, представлення інформаційних джерел дослідження, підходи до верифікації результатів). Логічний виклад інформації і точність мови. Підготовка великих документів.

Транскордонне та трансрегіональне співробітництво

Транскордонне співробітництво в системі інтеграційних процесів

Поняття і сутність транскордонного співробітництва. Визначення терміну ТКС. Поняття, рівні та типи міжрегіонального співробітництва. Актуальність питань ТКС для реалізації нової державної політики в Європі та Україні. Предмет ТКС. Основні завдання ТКС.

Передумови виникнення та розвитку ТКС в Україні та інших європейських країнах

Історичні, економічні, соціальні та інші передумови ТКС. Етапи розвитку ТКС в Європі. Еволюція ТКС в незалежній Україні. ТКС та нові підходи та інструменти в реалізації державної регіональної політики. Основні проблеми щодо розвитку ТКС в Україні та шляхи їх вирішення.

Сучасні тенденції розвитку ТКС в Україні та інших європейських країнах.

Розширення ЄС. Основні завдання ЄС у галузі ТКС. Процес глобалізації та мобільність населення. Нові (інформаційні) технології та ТКС. ТКС та нові підходи і інструменти в реалізації державної регіональної політики. Основні проблеми щодо розвитку ТКС в Україні та шляхи їх вирішення. Євросерегіон як форма транскордонного співробітництва. Транскордонного співробітництва у

сфері вищої освіти

Місце українських регіонів у загальноєвропейському просторі.

Міжрегіональне співробітництва у сучасній Україні. Статистичні та демографічні ознаки прикордонних територій в Україні. Політичні передумови інтенсифікації міжрегіонального співробітництва в Україні. Економічні передумови міжрегіонального співробітництва в Україні. Основні фактори підвищення ефективності міжрегіонального співробітництва. Угода про Асоціацію України з ЄС та її вплив на поглиблення міжрегіонального співробітництва.

Діяльність Ради Європи та інших міжнародних організацій з питань розвитку ТКС.

Транскордонне співробітництво та Мадридська конвенція. Органи ТКС. Інструментарій Ради Європи з ТКС. Характеристика міжнародних організацій, які займаються питаннями ТКС. Діяльність Ради Європи, її статутних та робочих органів з питань розвитку ТКС. Характеристика основних положень Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними владами або громадами, інших документів Ради Європи у галузі транскордонного співробітництва. Політика ЄС у галузі ТКС. Органи ЄС, які займаються питаннями ТКС. Характеристика Регламенту Європейського Парламенту та Ради 1082/2006 про Європейські угруповання з територіального співробітництва (EGTC) від 05.07.2006 р. Документи ООН у галузі ТКС та сталого розвитку.

Законодавче та нормативно-правове забезпечення розвитку ТКС.

Характеристика української нормативно-правової бази з питань ТС. Характеристика законодавства ЄС у галузі регіональної політики та ТКС. Основні проблеми законодавства ЄС у галузі ТКС та шляхи їх розв'язання. Третій додатковий інструмент Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними владами або громадами,

його значення для унормування діяльності українських євро регіонів.

Інституційне та ресурсне забезпечення ТКС. Нові форми ТКС.

Система управління ТКС. Роль органів державної влади у розвитку ТКС. Роль органів місцевого самоврядування та їх асоціацій у розвитку ТКС. Роль громадських організацій у розвитку ТКС. Роль бізнесових структур у розвитку кластерів. Механізми та інструменти розвитку публічно-приватного партнерства у ТКС. Координація політики транскордонного співробітництва на національному та регіональному рівнях в Україні. Підходи до зміцнення інституційної спроможності євро регіонів та інших суб'єктів транскордонного співробітництва

Основні проблеми кадрового забезпечення розвитку транскордонного співробітництва (ТКС) та шляхи їх розв'язання. Національна Стратегія підготовки кадрів у галузі ТКС. Фінансово-економічні та матеріальні ресурси для розвитку транскордонного співробітництва. Кошти ЄС для фінансування проектів ТКС. Підходи до забезпечення співфінансування проектів ТКС з державного бюджету України та бюджетів ОМС.

Кластери як нові форми співробітництва суб'єктів транскордонного співробітництва. Історичні, економічні, соціальні та інші передумови виникнення (транскордонних) кластерів. Класифікація (транскордонних) кластерів. Етапи виникнення та еволюції (транскордонних) кластерів. Шляхи виявлення кластерних ініціатив, механізми та інструменти розвитку (транскордонних) кластерів. Крайові та зарубіжні практики з питань розвитку (транскордонних) кластерів. Транскордонне партнерство Нові організаційні форми транскордонного співробітництва – ЄУТС, ОЕС

Транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України

Транскордонне співробітництво як напрям євроінтеграційних процесів в Україні
Регіональна політика країн Вишеградської четвірки: досвід для України

Ініціатива «Східне партнерство» як інструмент підвищення ефективності транскордонного співробітництва України з ЄС. Особливості ТКС в умовах розширення Шенгенського простору та членство України в СОТ. Лібералізація візового режиму Європейським Союзом – необхідна передумова ефективного транскордонного співробітництва.

Транскордонного співробітництва у сфері вищої освіти. Транскордонне співробітництво України у сфері університетської освіти: правові аспекти та тенденції розвитку. Шляхи модернізації національної вищої школи в контексті Болонського процесу. Взаємне визнання дипломів – необхідна умова створення зони європейської вищої освіти. Знання іноземних мов як важливий чинник конкурентоспроможності випускників ВНЗ України. Методологія формування стратегії інноваційного розвитку в системі вищої освіти

Культурна дипломатія

Сутність та генезис культурної дипломатії

Нетрадиційні форми дипломатії у сучасних міжнародних відносинах. Поняття культурної дипломатії. Взаємозв'язок публічної і культурної дипломатії. Сутнісні характеристики культурної дипломатії. Інституційні засади культурної дипломатії. Цільові аудиторії. Форми та інструменти культурної дипломатії. Витоки та генезис культурної дипломатії.

Стан наукового вивчення культурної дипломатії

Концепція культурної дипломатії у сучасній теорії міжнародних відносин та політології. Джерела з культурної дипломатії. Культурна дипломатія в контексті концепції «м'якої сили». Концепція «зовнішньої культурної політики». Концепції « культурного імперіалізму» та «американізації». Концепція «взаємного культурного обміну». Зарубіжні дослідження культурної дипломатії. Українська наукова традиція культурної дипломатії.

Культурна дипломатія як інструмент імплементації національних інтересів держави

Роль культурної дипломатії в захисті національної безпеки. Формування міжнародного іміджу держави й забезпечення успішності її міжнародної політики засобами культурної дипломатії. Можливості культурної дипломатії з просування системи демократичних цінностей. Роль культурної дипломатії у протидії Росії в інформаційній війні. Вплив культурної дипломатії на зміну парадигми культури і реформування культурної політики.

Культурна дипломатія як засіб просування «м'якої сили» держави у світовій політиці

Концепція «м'якої» та «розумної сили» в міжнародній політиці Дж. Ная. Потенціал культурної дипломатії в імплементації «м'якої сили» держави на світовій арені.

Використання інструментарію культурної дипломатії для національного брендингу та крос-культурного діалогу

Імідж держави, національний брендинг та культурна дипломатія. Формування міжнародного іміджу як основа стратегії публічної та культурної дипломатії України. Роль культурної дипломатії для національного брендингу. Культурна дипломатія як інструмент крос-культурного діалогу в сучасних умовах.

Моделі культурної дипломатії країн світу: порівняльний аналіз

Американська модель культурної дипломатії. «Європейська» модель культурної дипломатії та її національні різновиди. «Азійська» модель культурної дипломатії. Культурна дипломатія як інструмент ідеологічної експансії КНР та РФ. Культурна дипломатія міжнародних організацій та неурядових акторів.

Стратегічні пріоритети культурної дипломатії сучасної України

Ретрансляція європейських цінностей. Налагодження довготривалих міжнародних зв'язків та розвиток продуктивного партнерства. Популяризація української мови та надання послуг з її вивчення. Зміцнення національної ідентичності. Підтримка сучасної української культури і мистецтва, літературних проєктів і книговидання.

Особливості інституціоналізації культурної дипломатії в Україні

Історія формування інституційної структури культурної дипломатії в Україні. Завдання та функції МЗС України та закордонних дипустанов в сфері культурної дипломатії. Український інститут – профільна установа культурної дипломатії. Завдання та місія Українського культурного фонду.

2.4. ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

Рівень знань та практичних навичок з теорії та практики перекладу оцінюється на основі усного резюме іноземною мовою відповіді на одне з трьох питань білету (за вибором здобувача вищої освіти) та його обговорення. Резюме має складатися з 10-12 речень, що передають зміст та висновки відповіді з теорії, історії або практики міжнародних відносин.

Здобувач вищої освіти за спеціальністю «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» повинен продемонструвати навички професійного перекладу текстового матеріалу з фаху та здатність до вільної усної комунікації з міжнародно-політичної проблематики.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Рівень знань та практичних навичок здобувачів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя оцінюється екзаменаційною комісією за результатами усного іспиту.

Екзаменаційний білет містить 3 питання, які відображають зміст блоків 1-3. Рівень знань та практичних навичок з теорії та практики перекладу оцінюється на основі усного резюме іноземною мовою відповіді на одне з трьох питань білету (за вибором студента) та його обговорення.

Тривалість іспиту – 30 хвилин на одного студента.

Критерії оцінювання:

- ❖ «відмінно» / А / 90–100 - передбачає повне розкриття усіх питань, зазначених в білеті; змістовний та логічний виклад матеріалу; чітке дотримання хронології подій і явищ; аналіз проблеми з використанням першоджерел; вміння здійснювати самостійний аналіз міжнародних явищ та процесів із застосуванням сучасних методологічних підходів і методів, робити аргументовані висновки; змістовні відповіді на додаткові запитання.

- ❖ «добре» / В / 82–89 / С / 74–81 - передбачає достатнє розкриття усіх питань білету; змістовний та логічний виклад матеріалу; дотримання хронології подій і явищ; вміння здійснювати самостійний аналіз міжнародних явищ та процесів із застосуванням сучасних методологічних підходів і методів, робити аргументовані висновки; відповіді на додаткові запитання. При цьому студент припускається незначних фактографічних помилок; висновки є недостатньо обґрунтованими та повністю не розкривають зміст питань.

❖ «задовільно» / D / 64–73 / E / 60–63 - передбачає неповне розкриття питань, зазначених в білеті; фрагментарні знання хронології, подій та явищ; недостатній рівень самостійного аналізу міжнародних явищ та процесів; при цьому висновки є не обґрунтованими та недостатньо розкривають суть питань.

❖ «незадовільно» / FX / 35–59 / F / 1–34 - передбачає повну відсутність правильних відповідей на запитання, не дотримання хронології подій і явищ; неспроможність здійснювати самостійний аналіз міжнародних явищ та процесів; висновки є не вірними та не розкривають суті питань.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Література до блоку «Теорія міжнародних відносин»

1. Капітоненко М. Г. Теорія міжнародних відносин. Чернівці: Книги XXI століття, 2019. 272 с.
2. Лісовський П.М. Міжнародні відносини: ментальність, геополітика, глобалізація: навчальний посібник. К.: Кондор-Видавництво, 2017. 156 с.
3. Мальський М. З., М. М. Мацях. Теорія міжнародних відносин: підручник. Л.: ЛНУ ім. Івана Франка ; К. : Знання, 2017. 407 с.
4. Мателешко Ю. П. Теорія міжнародних відносин: навчальний посібник. Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2020. 156 с.
5. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика / М. П. Требін, Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2016. 538 с.
6. Шергін С. О. Політологія міжнародних відносин: навчальний посібник. К.: ДАУ при МЗС України, 2017. 200 с

Література до блоку «Історія міжнародних відносин»

1. Зовнішня політика у постбіполярному світі (аналіз. проблеми. прогнози): Монографія / Наукова редакція д.і.н., проф. С. С. Трояна. К., 2014. 189 с.
2. Іваницька О.П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): навчальний посібник. К., 2012
3. Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (1918-1945 роки): навчальний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. 632 с.
4. Історія міжнародних відносин: підручник / І.В. Алексеєнко, А.Х. Маргулов, І.А. Єремєєва, М.В. Несправа. Дніпро: ДДУВС, 2020. 228 с.
5. Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті. К.: Наш Формат, 2018. 320 с
6. Мальська М. П. Основи європейської інтеграції: підручник / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк. К. : Центр учбової літератури, 2019. 320 с.

7. Міжнародні відносини та світова політика: підручник / В.А. Манжола, В.Ю. Крушинський, С.П. Галака та ін.; за ред. В.А. Манжоли. К.: Знання, 2014. 662 с.
8. Недбай В. В. Світова політика сучасності: навчальний посібник. Миколаїв : Швець В. Д., 2017. 237 с.
9. Троян С. С. Сучасні міжнародні відносини: основні тенденції еволюції. URL: http://vmv.kyvu.edu.ua/v/08/troyan_ss.htm
10. Турчин Я. Б., Демчишак Р. Б, Плазова Т. І. Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку ХХ століття): навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013.

Література до блоку «Практика міжнародних відносин»

1. Балануца О. О. Родзинки дипломатії: навчальний посібник. Дніпро: Середняк Т. К., 2022. 148 с.
2. Варенко В.М. Інформаційно-аналітична діяльність / В. М. Варенко. К.: Талком, 2014. 416 с.
3. Гамова І. В. Інформаційні війни: підручник . Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2022. 184 с.
4. Дипломатична та консульська служба: Підручник для студентів ВНЗ /К.В. Балабанов, М.В. Трофименко. Донецьк: Вид-во «Ноулідж» (донецьке відділення), 2013. 432 с.
5. Захарова В.І. Основи інформаційно-аналітичної діяльності / В.І. Захарова, Л.Я Філіпова. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 336 с.
6. Інформаційна війна: соціально-онтологічний та мілітарний аспекти : монографія Р.В. Гула, О.П. Дзьобань, І.Г. Передерій, О.О. Павліченко, Г.О. Філь. К.: „Каравела”, 2020. 288 с.
7. Культурна дипломатія: навч. посібник / за заг. ред. І.Б. Матяш, В.М. Матвієнка; Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка; Наукове товариство історії дипломатії та міжнародних відносин. Київ: ДП «ГДП», 2021. 252 с. URL:

https://gdip.com.ua/files/file/Diplomatic%20Ukraine/Library_UD/Handbook%20of%20Cultural%20Diplomacy_UA.pdf

8. Лісовський П.М., Лісовська Ю.П. Дипломатична та консульська служба: навчальний посібник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022. 178 с.
9. Міжнародна інформація: терміни і коментарі: навчальний посібник. / Є.А.Макаренко [та ін.]; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Центр вільної преси, 2016. –518 с.
10. Мікула Н.А., Толкованов В.В. Транскордонне співробітництво. Київ: «Крамар», 2011. 259 с.
11. Муковський І.Т. Інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах: навчальний посібник. / Муковський І.Т., Міщенко А.Г., Шевченко М. М. К.:Кондор, 2012. 224 с.
12. Нестеренко Г. Інформаційна безпека: курс лекцій. Київ: НАУ, 2022. 102 с
13. Сардачук, П. Д., Сагайдак, О. П. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи: навчальний посібник. К.: Знання, 2008. 295 с.
14. Сухорольська І., Турчин Я. Громадська дипломатія та демократичний імідж держави: монографія. Львів: Видавництво Тараса Сороки, 2019. 272 с
15. Транскордонне співробітництво України: стан, проблеми, перспективи: монографія . За заг.ред. І.В. Артьомова. Ужгород: МПП «Гражда», 2012. 520 с.
16. Транскордонне співробітництво: правові основи та успішні практики: посібник / За заг. ред. В.А. Устименка. К., 2020. 152 с.
17. Турчин Я. Б. Дипломатична та консульська служба: підручник / Я. Б. Турчин, Л. О. Дорош, О. Я. Івасечко. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2018. 332 с.
18. Худолій А. О. Інформаційна війна 2014-2022 рр.: монографія. Острог: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2022. 208 с.
19. Carta C., Higgott R. Cultural Diplomacy in Europe: Between the Domestic and the International. Springer International Publishing; Palgrave Macmillan, 2020. 274 p.

Література до блоку «Теорія і практика перекладу»

1. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2018. 656 с.
2. Коваленко В.О. Основи перекладу: навчальний посібник до спецкурсу “Переклад”. Ніжин, 2012. 90 с. http://lib.ndu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_12/cgiirbis_64.exe?LNG=&C21COM=F&I21DBN=FT EXT READER&P21DBN=FTEXT&Z21ID=12980352733564410&Image_file_name=92_Osnovi_pereklady.pdf&mfn=449&FT_REQUEST=%D0%9F%D0%95%D0%A0%D0%95%D0%9A%D0%9B%D0%90%D0%94&CODE=92&PAGE=1
3. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник Вінниця: Нова книга, 2003.
4. Мірам Г. Е., Дейнеко В. В. Основи перекладу . К: Ніка-Центр, 2002.
5. Нестеренко Н. М., Лисенко К. В. A Course in Interpreting and Translation. Посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів . Вінниця: Нова книга, 2004.
6. Основи перекладу: граматичні та лексичні аспекти: Навч. посіб. / За ред. В.К. Шпака. 2-ге вид. К.: Знання, 2007. 310 с.
Munday J. Introducing Translation Studies. London and New York: Routledge Taylor & Fransis Group, 2001. 223 p.

ПРОГРАМА
КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ, СУСПІЛЬНІ
КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»

Завдання для комплексного кваліфікаційного екзамену оформлюється у вигляді білетів із трьома теоретичними питаннями, що передбачають розгорнуту відповідь з наступних дисциплін, а також резюме іноземною мовою однієї з трьох відповідей:

ТЕОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН (Л.М.Мицик)

Наукові та методологічні основи теорії міжнародних відносин.

Наукова сутність теорії міжнародних відносин, її місце в системі наук та взаємозв'язки з суміжними науковими дисциплінами. Стадії та рівні теоретичного дослідження міжнародних відносин: проблема, гіпотеза, аргументація, парадигма. Структурні компоненти теорії та їх науковий зміст. Наукові та практичні функції теорії міжнародних відносин. Підходи та методи дослідження міжнародних відносин.

Понятійно-категорійна система теорії міжнародних відносин.

Суть понятійно-категорійної системи науки про міжнародні відносини. Особливості застосування понять та категорій окремими напрямками теорії міжнародних відносин. Теоретичні, загальнонаукові та конкретні поняття та категорії.

Сутність міжнародних відносин.

Зміст поняття «міжнародні відносини». Природа міжнародних відносин, наукові підходи до їх дефініювання. Специфіка та характерні риси. Види міжнародних відносин: політичні, економічні, військові, культурні та ін. Типи міжнародних відносин: двосторонні, багатосторонні, колективні. Взаємозв'язок між типами і видами. Форми міжнародних відносин та їх еволюція. Форми дипломатичної діяльності, їх специфіка та особливості.

Учасники міжнародних відносин.

Зміст поняття «учасник міжнародних відносин». Типи учасників міжнародних відносин та особливості їх діяльності у міжнародному середовищі. Інтереси та функціональні мотивації. Типи інтересів учасників міжнародних відносин.

Особливості поляризації поглядів у теорії міжнародних відносин

Експланаційні моделі міжнародних відносин як прогностична основа дослідження міжнародних явищ та процесів. Напрями теорії міжнародних відносин.

Класична теорія.

Класичний напрям, його витoki та особливості. Основні підходи та принципові розбіжності між ними.

Ідеалізм та його основні концепції. Ідеї І.Канта як теоретична основа ідеалізму. Розвиток ідеалізму в концепціях Г.Дікенсона та Н.Анджела. Специфіка ідеалістичної парадигми.

Реалізм та його основні концепції. Ідеї Н.Макіавеллі як теоретична основа реалізму. Концепції Гоббса, Гегеля, Нібура, Волферса, Кісінджера та ін. Теорія "балансу сил". Класичні принципи Моргентау.

Реалістична парадигма. Специфіка неореалізму та його основні концепції. Концепції Арона, Волтца та Джилпіна.

Біхевіоризм у теорії міжнародних відносин

Визначальні методологічні принципи біхевіоризму та його принципові відмінності від класичних теорій. Системні теорії Каплана, Гальтунга, Моделски та ін. Теорії зв'язку Холсті та Хандрієдера. Факторні теорії. Теорія поля К.Райта.

Загальна характеристика біхевіористичної парадигми. Обмеженість біхевіоризму та спроби її подолання в постбіхевіористичних теоріях Кнора, Доггерті, Перальцграфа та Розенау. Теоретична та методологічна близькість неореалізму та постбіхевіоризму.

Детерміністичні теорії міжнародних відносин.

Визначальна гіпотеза детермінізму та її принципова відмінність від інших парадигм.

Географічний детермінізм. Геополітика та геостратегія. Теоретичні та методологічні зв'язки геополітики з реалізмом. Концепції Спайкмена, Ратцеля, Гумпловича, Хаусгофера, Маккіндера та ін.

Расові теорії Гобіно, Чемберлена, Аммона та Ляпужа.

Соціально-класові теорії Леніна та Троцького. Марксистська інтерпретація міжнародних відносин.

Теорія міжнародних систем.

Сутність і роль держави як учасника міжнародних відносин. Сучасні виклики державі як головному актору міжнародних відносин та складової міжнародних систем: признаки, функції, сучасна форма. Поняття «міжнародна система» та особливості його наукового тлумачення. Елементарна міжнародна система. Елементи міжнародної системи. Підсистеми учасників та відносин, їх взаємозв'язок та взаємообумовленість, історичні етапи розвитку.

Історичні етапи еволюції міжнародних систем, типології та їхні особливості становлення. Закон динамічної рівноваги у міжнародних відносинах. Ієрархія міжнародних систем. Складові могутності та її визначення за методиками Дж. Лі Рея, В.Фукса, К.Джермана, Р.Клайна. Ранги учасників (держав) міжнародних відносин та їх можливості.

Теорія міжнародних конфліктів.

Поняття "конфлікт" у міжнародних відносинах. Природа міжнародних суперечностей. Причини експансивності та агресивності держав у міжнародному середовищі. Фази конфлікту та закономірності його розвитку. Привід (*casus Belli*) до застосування сили та його роль у еволюції конфлікту. Фактори ескалації та деескалації збройних конфліктів. Способи та варіанти врегулювання конфліктів.

Проблеми національної та міжнародної безпеки. Системи колективної безпеки та умови їх ефективного функціонування.

Теорія мирного співіснування та міжнародної співпраці.

Мирне співіснування, його причини та особливості. Принципи мирного співіснування та їх дієвість у міжнародних відносинах. Мирне співіснування як необхідна умова розвитку міжнародного співробітництва.

Поняття і причини міжнародного співробітництва. Збіжність різнопланових інтересів як основа співробітництва та розширення бази міжнародних відносин. Типи і форми міжнародного співробітництва.

Прогностика та моделювання як основа стратегії зовнішньої політики.

Причинно-наслідкові зв'язки та логіка процесів і явищ у міжнародних явищах та процесах.

Методологічні основи прогнозування та моделювання міжнародних відносин. Теорія "ігор" та особливості її застосування. Прогностична гіпотеза та способи її верифікації. Імовірність міжнародних прогнозів.

Проблеми та особливості планування зовнішньої політики. Зовнішня політична стратегія та її складові. Напрями та пріоритети зовнішньої політики. Зовнішньополітичні рішення та їх імовірні наслідки.

Форми дипломатичного забезпечення реалізації зовнішньополітичної стратегії. Моделі міжнародних переговорів.

ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН *(Л.М.Мицик)*

Історія міжнародних відносин: еволюція систем в XVII-XIX століттях

Тридцятирічна війна. Вестфальський мир. Французька гегемонія в Європі. Зовнішня політика кардинала Рішельє. Зовнішня політика Людовика IV. Війна за іспанську спадщину: кінець французької гегемонії. Утрехтський мир і система європейської рівноваги. Особливості Вестфальської системи міжнародних відносин.

Дипломатія епохи Великої Французької революції і наполеонівських війн. Віденський конгрес. Принцип легітимізму і Священний союз.

Об'єднання Італії. Об'єднання Німеччини. Європа і Східне питання у першій половині XIX століття. Кримська війна. Паризький трактат. Східна криза (1875-1878 рр.) і російсько-турецька війна 1877-1878 рр. Берлінський конгрес. Політика великих держав на Балканах, Близькому і Середньому Сході наприкінці XIX- на початку XX століття.

Основні риси міжнародних відносин напередодні і під час Першої світової війни

Зіткнення національних інтересів і міжнародний порядок наприкінці XIX- на початку XX століття. Формування військово-політичних союзів. Завершення колоніального розподілу світу. Загострення міжнародної ситуації на Далекому Сході. Міжнародне становище напередодні першої світової війни.

Дипломатія країн Антанти і Четверного союзу в роки першої світової війни.

Відродження національної ідеї і активізація визвольних рухів у багатонаціональних імперіях в роки першої світової війни. Міжнародне визнання права народів на національне самовизначення. Утворення нових держав у Східній та Південно-Східній Європі.

Тривалий характер першої світової війни. Жовтневі події 1917 р. і вихід Росії з війни, Брестський мир. Війна на Західному фронті, поразка Німеччини та держав Четверного союзу. Комп'єнське перемир'я, закінчення першої світової війни.

Міжнародні відносини в 1919–1923 рр. Формування Версальсько-Вашингтонської системи

Позиції держав-переможниць на кінець війни. "14 пунктів" В.Вільсона про перебудову післявоєнного світу і ролі в ньому США. Д. Ллойд Джордж і британська політика "рівноваги сил". Ж. Клемансо: боротьба за французьку гегемонію на континенті.. Паризька мирна конференція 1919 р. Версальський мирний договір, його зміст. Створення Ліги Націй. Мандатна система. Мирні договори з Австрією, Угорщиною, Болгарією, Туреччиною. Основні принципи версальського міжнародного порядку.

Міждержавні суперечності на Тихому океані після першої світової війни. Вашингтонська конференція 1921-1922 рр. Договори 4-х, 5-ти і 9-ти держав. Характер Версальсько-Вашингтонської системи її історичні наслідки.

Спроби ревізії Версальсько-Вашингтонської системи в 1920-х рр.

"Російський чинник" в європейській політиці: Радянська концепція зовнішньої політики, її обумовленість ідеологічними постулатами Комінтерна. Ідея світової революції і месіанської ролі радянської Росії. „Декрет про мир”. Перехід радянського керівництва від „штурму” до „облоги” капіталізму на початку 20-х рр. Мирне співіснування. Угода з Великою Британією. Генуезька конференція 1922 р, проблема довоєнних і воєнних боргів Росії, Гаазька конференція 1922 р. Рапалльський договір Росії з Німеччиною. Радянсько-німецькі відносини в 20-х рр. Лозаннська конференція 1922-1923 рр, Перегляд умов Севрського договору з Туреччиною. “Ультиматум Керзона” 1923 р. Радянсько-англійський дипломатичний конфлікт 1927 р.

“Німецький чинник” в європейській політиці: Репараційне питання як проблема міжнародних відносин, спроби його розв’язання на міжнародних конференціях 1920 р. (Спа, Париж, Брюссель). Лондонський ультиматум 1921 р. і позиція Німеччини. Рурський конфлікт. “План Дауеса”. Локарнська конференція 1925 р. Рейнський гарантійний пакт. Прийняття Німеччини до Ліги Націй. “План Юнга”.

Зовнішньополітичні пріоритети демократичних країн Заходу. Пакт Бріана-Келлога. Ідеї європейської єдності. Пропозиції про створення "європейського економічного простору". "Пан-Європа". Проблеми війни і миру. Міжнародна конференція з роззброєння, її невдача.

Міжнародні відносини в 1930-х рр. Криза Версальського світового порядку. Виникнення вогнищ воєнної загрози в Європі та на Далекому Сході.

Агресія Японії проти Китаю у 1931-1933 рр. Виникнення держави Маньчжоу-Го. Розширення японської агресії у 1937-1938 рр. Збройні конфлікти на озері Хасан і річці Халхін-Гол (1938-1939 рр.). “Азія для азіатів”.

Агресивна політика Третього Рейху. Зовнішньополітична ідеологія націонал-соціалізму. Державний терор – вбивство міністра закордонних справ Франції Л. Барту, югославського короля Олександра, австрійського канцлера Дольфуса. Порушення умов Версальського договору. Німецько-австрійська митна угода. Ремілітаризація Рейнської зони.

Еволюція зовнішньополітичного курсу Італії. “Фронт Стреси ” (1935 р). Абіссінська війна 1935-1936 рр. і загострення стосунків Італії з західними державами. Італо-албанський договір 1936 р. Зближення з Німеччиною. Втручання Італії і Німеччини у громадянську війну в Іспанії. Ідеологічні основи італійського експансіонізму. Виникнення “осі” Берлін-Рим-Токіо. Антикомінтернівський пакт 1936 р., його перетворення у Сталевий пакт 1939 р. Аншлюс Австрії (1938 р.).

Політика умиротворення і спроби створення системи колективної безпеки в 30-х рр. Французькі ініціативи щодо створення системи колективної безпеки. Вступ СРСР до Ліги Націй. План “Східного Локарно”. Франко-радянський та радянсько-чехословацький договори. Створення Балканської Антанти (1934 р.). Сутність політики “умиротворення агресора”. Англо-німецька морська угода (1935 р.). Ліга Націй в міжнародних відносинах 30-х рр.

США в системі міжнародних відносин 30-х рр. Мораторій Гувера. Політика “доброго сусіда” щодо країн Латинської Америки. Визнання СРСР. “Ізоляціонізм” і “антиізоляціонізм”.

Рік кризи: вересень 1938 - вересень 1939 р.: Судетська криза. Мюнхенська угода 1938 р. і окупація Чехословаччини у 1939 р. Ескалація фашистської агресії в Європі. Анексія Німеччиною Клайпедської області та Італією Албанії (1939 р.) Проблеми європейської безпеки. Англо-франко-радянські переговори 1939 р. у Москві, причини їх зриву. Пакт Ріббентропа - Молотова, його сучасні оцінки. Зміна політичної ситуації в Європі. Крах Версальської системи.

Міжнародні відносини у 1939-1941 рр.

Розстановка сил в Європі напередодні Другої світової війни. Початок війни в Європі. Ліквідація польської держави. Німецько-радянський договір "про дружбу і кордон". Політика Великої Британії і Франції. "Дивна війна". Встановлення радянського протекторату над прибалтійськими країнами. СРСР проти Фінляндії: від територіальних претензій до спроби суцільної "радянзації". Мирна угода 1940 р.

Німецька агресія проти Данії і Норвегії і франко-британська дипломатія. Військова поразка Франції. Комп'єнське перемир'я. "Битва за Англію". Формування Троїстого пакту. Геополітична активність СРСР. Включення прибалтійських країн і Бессарабії до складу Радянського Союзу. Анексія Радянським Союзом Північної Буковини. Візит В. Молотова до Берліна.

Німецько-радянське політичне й економічне співробітництво. "Новий порядок" в Європі.

Антигітлерівська коаліція.

Агресія Німеччини проти СРСР. Нова розстановка сил на міжнародній арені. Перспективи антифашистського консенсуса. Початок формування антигітлерівської коаліції. Угода про спільні дії у війні проти Німеччини між СРСР і Великою Британією 1941 р. Місія Гопкінса. Московська конференція СРСР, Англії і США 1941 р. Поширення на СРСР дії закону про ленд-ліз. Декларація Об'єднаних Націй 1 січня 1942 р. Візит Молотова до Лондона і Вашингтона 1942 р. Радянсько-британський союзний договір та радянсько-американська угода "Про принципи взаємодопомоги у веденні війни проти агресії" 1942 р. Суперечливість єдності антигітлерівської коаліції через принципові розбіжності військово-політичних доктрин країн-учасниць. Проблема "другого фронту" у міжсоюзницьких стосунках 1941-1942 рр.

Англо-американські конференції 1943 рр. в Касабланці, Квебеку і Каїрі та їх рішення з військових питань. Консолідація антигітлерівської коаліції. Тегеранська конференція 1943 р.

Поглиблення кризи фашистського блоку. Відкриття другого фронту. Обговорення військових питань на Ялтинській конференції 1945 р. Зустріч на Ельбі. Беззастережна капітуляція Німеччини

Антифашистська коаліція і формування нового світового порядку: Американсько-британський погляд на принципи післявоєнного облаштування світу. Атлантична хартія. Декларація Об'єднаних Націй. Перші радянські пропозиції щодо післявоєнного врегулювання в Європі. Візит Молотова до Лондона і Вашингтона 1942 р. Рузвельтовський план "чотирьох поліцейських". Московська конференція міністрів закордонних справ. Обговорення проблем післявоєнного облаштування Європи на Тегеранській конференції.

Початок "радянізації" Східної Європи. Західні союзники і питання про Східну Європу. Візит У. Черчилля до Москви. "Процентна дипломатія". Формування контурів післявоєнної Європи на Ялтинській конференції. Розв'язання проблем післявоєнного миру і безпеки в Західній півкулі. Конференція в Бреттон-Вудсі та її рішення. Конференція в Сан-Франциско 1945 р. Створення ООН. Потсдамська конференція 1945 р. Основні рішення з облаштування післявоєнної Європи. Початок ери "атомної дипломатії". Сутність і значення Ялтинсько-Потсдамських домовленостей.

Повоєнне дипломатичне врегулювання в Європі і на Далекому Сході

Міжнародно-політичні наслідки другої світової війни. Перемога демократії над фашизмом. Нове співвідношення сил у світі. Активізація

тенденції до міжнародної співпраці. Зростання суперечностей між СРСР і західними державами. Криза і поступовий розпад світової колоніальної системи.

Створення ООН, її структура і початок діяльності.

Геополітична ситуація в Європі після закінчення Другої світової війни. Цілі "наддержав" щодо Європи. Позиція СРСР і провал американської концепції "чотирьох поліцейських". Проблема мирного врегулювання в Європі. Сесія Ради міністрів закордонних справ. в 1945-1947 рр. та їх результати. Паризька мирна конференція. Мирні договори з колишніми європейськими союзниками Німеччини: Італією, Болгарією, Угорщиною, Румунією и Фінляндією. Здійснення міжнародного правосуддя над головними військовими злочинцями. Труднощі на шляху вирішення німецького питання.

Конференція в Сан-Франциско. Мирна угода з Японією.

Ялтинсько_ Потсдамська система міжнародних відносин. "Холодна війна"

Виникнення біполярної тенденції в міжнародних відносинах. Головні типологічні риси ялтинсько-потсдамського порядку в міжнародних відносинах.

"Холодна війна": сучасний стан вивчення проблеми.

Початок "холодної війни" (1945-1950 рр.) Консолідація двох полюсів глобальної системи в 1945-1949 рр. Передумови і причини виникнення "холодної війни". Доктрина "стримування". Промова У. Черчилля в Фултоні 5 березня 1946 р. та її значення. "Ядерне шпигунство". "Доктрина Трумена".

"План Маршалла" і позиція СРСР. Політика СРСР щодо країн Східної Європи. Ідеологічне, політичне, військове, економічне оформлення "радянської імперії". Створення РЕВ.

Військово-політична консолідація країн Заходу. Британо-французький союзний договір ("договір Дюнкерка") 1947 г. Створення Західного Союзу і основні положення Брюссельського договору. Сепаратна валютна реформа в західних окупаційних зонах Німеччини.

Берлінська криза 1948-1949 рр. та її наслідки. Стратегія Сталіна і західна відповідь. Розкол Німеччини й утворення двох німецьких держав.. "Резолюція Ванденберга" і відмова США від політики ізоляціонізму. Вашингтонський договір 4 квітня 1949 р., створення НАТО. Особливості структури і функцій Організації Північноатлантичного договору. Комітет з координації (Коком).

ООН у першій фазі "холодної війни". Причини колапсу універсальної організації. Домінування країн Заходу. Відмова СРСР від ратифікації Загальної декларації прав людини і участі в ГАТТ. Радянський бойкот РБ ООН. ООН, "наддержави" і атомна проблема. Створення Комісії ООН з контролю за

атомною енергією. Американський "план Баруха" і позиція СРСР. Кінець американської ядерної монополії та його наслідки.

Кульмінація "холодної війни" (1950-1962 рр.). Суперечливість розвитку міжнародної системи в 50-і рр. Америко-радянське ракетно-ядерне змагання: основні напрямки і результати. Випробування водневої зброї. Початок освоєння космічного простору та його наслідки. Розширення "клубу ядерних держав". Створення МАГАТЕ.

Поступове зниження напруженості після смерті Сталіна. Америко-радянське змагання з висунення мирних ініціатив. Державний договір про відновлення Австрії. Ініціатива В. Черчілля. Нарада лідерів 4-х великих держав. "Дух Женеви". Візит К. Аденауера до Москви і встановлення дипломатичних відносин між ФРН і СРСР.

"Холодна війна" на периферії глобальної системи. „Брудна війна” Франції в Індокитаї. Корейська війна (1950- 1953 рр.). Теорія "доміно". Створення військового блоку СЕАТО Америко- китайські відносини. "Формозька декларація" конгресу США та її значення. Суецька криза 1956 р.: походження і механізм. Провал Лондонської конференції з морського судноплавства. Троїста агресія проти Єгипта і позиції СРСР, США та ООН. Наслідки кризи для Заходу і Сходу.

Німецька проблема у 50-і рр. "Мирна нота Сталіна" і реакція Заходу. "Доктрина Хальштейна". Берлінська криза 1958-1963 рр. Ультиматуми Хрущова і позиції західних держав. Політ Пауерса і провал Паризького самміта 1960 р. Підсумки зустрічі Хрущова і Кеннеді у Відні (1961 р.). Побудова Берлінського муру та її наслідки. Карибська (Кубінська) ракетна криза 1962 р.

Вступ світу у "постколоніальну епоху" і виникнення Руху неприєднання.. "Третя сила" у "холодній війні".

Розширення НАТО у першій половині 50-х рр. Розміщення американських ракет середньої дальності в Європі та його наслідки. Перегрупування сил у північноатлантичному альянсі. Ініціатива де Голля щодо НАТО. План "Директорії" і позиції країн-членів Альянсу. Британо-американське ядерне співробітництво і Франція. Багамська зустріч Дж. Кеннеді і Г. Макміллана. Сутність плану "багатосторонніх ядерних сил".

"Розрядка міжнародної напруженості" та її зрив.

"Розрядка міжнародної напруженості" (1962-1979 рр.). Захід і Схід після Карибської кризи. Московський договір про часткову заборону ядерних випробувань 1963 р. Договір про нерозповсюдження ядерної зброї

Розрядка: сутність, напрямки та досягнення. Деголівська концепція "детант" та її межі. "Нова східна політика" ФРН. Московський договір 1970 р.

Взаємне визнання ФРН та НДР. Доктрина "наведення мостів". Врегулювання проблеми Західного Берліну..

Суперечності процесу розрядки. "Празька весна" та "доктрина Брежнева". Військова інтервенція ОВД в Чехословаччину: підготовка, здійснення та наслідки. ОВД після "празької весни".

Початок загальноєвропейського процесу. Нарада з безпеки і співробітництва в Європі. Заключний Акт НБСЄ та його інтерпретація Заходом та Сходом. Проблеми "третьої корзини". Радянсько-американські відносини в 1969- 1979 р.р.. Основні положення Договору ОСО-1 и Договору по ПРО (1972 г.). Американо-радянські самміти 1973-1974 гг. Поправка Джексона-Веніка. Доля Договору ОСО-2.

Глобальне суперництво "наддержав" в період розрядки. Провал американської інтервенції у В'єтнам. Погіршення радянсько-китайських взаємин. "Дипломатична революція" Р. Ніксона. Відновлення американо-китайських дипломатичних відносин. "Геополітичний трикутник" Г. Кіссінджера.

Конфлікти на Близькому Сході в 1967-1973 рр. та політика "наддержав". Сінайська угода 1975 р. Кемп-Девідський мирний договір між Єгиптом та Ізраїлем 1979 р.

Колапс розрядки в другій половині 70-х рр. "Африканська стратегія" СРСР та США в зв'язку із розпадом португальської колоніальної імперії. Радянсько-кубинське втручання в Анголі 1975- 1976 рр . Криза на Африканському розі 1977- 1978 рр. та посилення позицій СРСР в "третьому світі".

Західна критика "однобічного використання розрядки" Радянським Союзом і його сателітами. Проблема євроракет в американо-радянських відносинах другої половини 70-х рр. Ініціатива Г. Шмідта і "подвійне рішення" НАТО (1979р.).

"Ісламська революція" в Ірані, провал політики США на Середньому Сході та переоцінка радянської зовнішньої політики. Радянська інтервенція в Афганістані й крах розрядки.

Криза атлантизму в 60-х рр. Французькі односторонні дії в оборонній сфері. Британський план створення "атлантичних ядерних сил" (АЯС) та його провал. Вихід Франції из військової структури НАТО. Група ядерного планування НАТО.

Трансатлантичні відносини: концепції і реальність. "Великий проект" Дж. Кеннеді і позиції країн Західної Європи. Основні результати "раунду Кеннеді". Концепція "трьохсторонності". Крах Бреттон-Вудської системи. Американська ініціатива "рік Європи". Проект "нової Атлантичної хартії". Декларація про атлантичні відносини. Створення "клубу Рамбуїє".

"Друга хвиля" „холодної війни”.

"Друга хвиля "холодної війни" (1979-1985 рр.). Особливості конфронтації "Захід-Схід" в першій половині 80-х рр. Реідеологізація глобального конфлікту. Афганська проблема і відносини "Захід-Схід". "Доктрина Картера". Р. Рейган і концепція "неоглобалізму". "Хрестовий похід" проти комунізму.

Американо-радянські відносини: від розрядки до конфлікту. Бойкот Олімпіади-80 в Москві. Відродження блокової стратегії. Кульмінація конфронтації в 1982-1983 рр. Проблема євроракет у відносинах між "наддержавами". Ситуація на переговорах з ОСО. "Нульовий варіант" і "стратегічна оборонна ініціатива" Рейгана. Односторонній мораторій СРСР і причини його припинення. Початок розміщення американських ракет середньої дальності в Західній Європі і відповідь Москви.

Стагнація загальноєвропейського процесу. Провал Мадридської зустрічі НБСЄ (1980-1982 рр.) і затягування переговорів зі звичайних озброєнь в Європі..

Відносини між атлантичними партнерами. Ф. Міттеран та його концепція "євроатлантизму". Розширення НАТО. Американське ембарго проти країн ОВД і позиції країн ЄС. Доля контракту "газ - труби".

“Нове політичне мислення” в міжнародних відносинах другої половини 80-х – початку 90-х років. Закінчення "холодної війни" і крах біполярної системи

"Розрядка номер 2" (1985-1991 рр.): причини, процес, наслідки. "Нове політичне мислення": Перебудова зовнішньої політики СРСР та її наслідки. Радянська програма повної ліквідації ядерної зброї і позиція Заходу. Роль британської дипломатії у встановленні клімату довіри між Заходом і Сходом.

Американо-радянські самміти 1985-1988 рр. Договір про ліквідацію РСМД. Зустріч на Мальті і переговори про скорочення стратегічних наступальних озброєнь. Договір СНО-1.

Розпад "соціалістичного табору" в результаті "революцій 1989 року". Зміна зовнішньополітичної орієнтації нових урядів країн Східної Європи. Захід і процес демократизації країн Східної Європи. Розпуск ОВД і ліквідація РЕВ.

Врегулювання німецького питання. Процес багатосторонніх переговорів за формулою "2+4". Об'єднання Німеччини та його міжнародні наслідки.

Стокгольмська конференція НБСЄ по зміцненню довіри в Європі. Проблема захисту прав людини на Віденській зустрічі НБСЄ. Договір НАТО-ОВД про обмеження звичайних озброєнь.. Паризька зустріч НБСЄ (1990 р.). "Хартія для нової Європи". Реорганізація НБСЄ. Закінчення "холодної війни".

Переоцінка ядерної стратегії НАТО. Початок розробки нової стратегічної концепції Альянсу. Трансатлантичні відносини у зв'язку з уругвайським раундом ГАТТ.

Контури нової глобальної системи міжнародних відносин. Успіхи миротворчості ООН. Вивід радянських військ з Афганістану. Переговори про мирне врегулювання в Кампучії та на Півдні Африки. Американська концепція "нового світового порядку". Вторгнення Іраку в Кувейт і реакція "наддержав" та ООН. Значення "війни в Затоці" для формування нової глобальної розстановки сил. Лондонська (1991) зустріч "великої сімки" і участь СРСР у міжнародних економічних організаціях. Розпад Югославії й СРСР: причини, процес і міжнародні наслідки. Виникнення нової геополітичної ситуації на євразійському просторі.

Міжнародні відносини у 90-х роках. Кінець біполярності світу й формування нової міжнародної ситуації. Зростання міжнародного впливу США як єдиної світової наддержави. Криза і крах комуністичної системи в Європі. Становлення нових суверенних держав. Нова розстановка сил у світі, кінець його біполярності. Перехід від конфронтації до міжнародного співробітництва. Загальносвітові проблеми та шляхи їхнього вирішення.

Інтеграційний процес в Західній Європі

Історичні передумови інтеграційного процесу в Європі. Ідея „єдиної Європи” у міжвоєнний період і панєвропейський рух.

Інтеграційні процеси в Західній Європі після Другої світової війни. Активізація прибічників "об'єднаної Європи". Гаазькі конференція європейців (1948 р.). Рада Європи. Проблема ремілітаризації ФРН. "План Шумана". Європейське об'єднання вугілля і сталі. Провал "плана Плевена" та його наслідки. ЗЭС. Римські угоди 1957 г. ЄЕС та ЄВРАТОМ. Британська альтернатива планам поглиблення європейської інтеграції. Особливості "Спільного ринку" і ЄАВТ. "План Фуше" та причини його провалу. США і європейська інтеграція.

Європейський інтеграційний процес в 60-70-х рр. Переговори про політичний союз країн ЄС і причини їх невдачі. Французьке вето на вступ Великої Британії до ЄС. Поглиблення французько-західнонімецького співробітництва. Єлісейський договір 1963 р. ЄС і ЄАВТ після "вето де Голля". Криза європейської інтеграції в середині 60-х рр. Спроби повернення до "плану Фуше". Французький бойкот ЄС та ЗЭС. "Люксембурзький компроміс". Злиття інститутів Європейських Співтовариств. Друге вето Франції на вступ Британії до ЄС. Створення митного союзу. Причини зміни французької політики щодо розширення ЄС наприкінці 60-х рр.

Гаазька (1969) конференція глав держав і урядів країн членів ЄС. Початок переговорів про розширення Співтовариства. Плани створення валютного й економічного союзу. ЄВС. Початок оформлення структури Європейського Політичного співробітництва (ЄПС). Підсумки першого розширення ЄС. Угода ЄС-ЄАВТ про створення зони вільної торгівлі промисловими товарами. Ідея Європейського Союзу. Доповідь Тиндемманса і перспективи європейської інтеграції. Прямі вибори до Європарламенту.

. Переговори про друге розширення ЄС. "План Геншера-Коломбо". Велика Британія і криза в ЄС на початку 80-х рр. Урочиста декларація про Європейський Союз.

Європейське Співтовариство на шляху до Європейського Союзу. Третє розширення ЄС. Єдиний європейський акт. „План Делора”. Крах комунізму у Східній Європі та ЄС. Міжурядові конференції країн ЄС 1990-1991 рр. Маастріхтські угоди 1992 р. Перетворення Європейського співтовариства в економічний, валютно-фінансовий і військово-політичний союз. Розвиток правового простору „єдиної Європи”. Проблема європейської безпеки і сучасні напрямки діяльності ЗЄС. Взаємодія Європейського Союзу та інших інтеграційних об’єднань Європи (ЄАВТ, Рада Європи, ОБСЄ, СНД)

Країни Центральної і Південно-Східної Європи в системі міжнародних відносин

Міжнародно-політичні наслідки Другої світової війни для країн Східної Європи. Комуністична і демократична альтернативи (1944-1946 рр.). Зовнішній вплив на розвиток політичної ситуації в країнах Східної Європи. Східна Європа і план Маршалла. Посилення радянського тиску на східноєвропейські країни. Ідеологічне, політичне, військово, економічне оформлення "радянської імперії". Роль військової присутності радянських військ. "План Молотова" і "радянська" країн регіону. Створення Комінформу та його діяльність. Комуністичний переворот в Чехословаччині (лютий 1947 р.) Радянсько-югославський партійно-державний конфлікт 1948-1949 рр. і завершення оформлення "радянської імперії" у Східній Європі. Створення РЕВ.

Смерть Сталіна та її наслідки для країн Східної Європи. Криза "радянської імперії". Проблема лідерства у Східному блоці. Створення Організації Варшавського Договору (ОВД). Врегулювання радянсько-югославського конфлікту. Й. Тіто і оформлення Руху неприєднання. Типологія радянського втручання в події в НДР, Польщі та Угорщині в 1953-1956 рр. Реакція СРСР і країн Заходу на перші спроби демократизації політичних режимів в Східній Європі. Вплив подій 1956 р. на "радянську імперію". "Доктрина Брежньєва".

Наростання кризи "радянської імперії". Події в Польщі в 1980-1981 рр. і ситуація в ОВД. "Особлива позиція" Румунії. Продовження дії Варшавського договору. Східна Європа в період радянської "перебудови". Концепція "соціалістичної співдружності". Розвиток кризових явищ в РЕВ і ОВД.

Крах комуністичних режимів в країнах Східної Європи. "Оксамитова революція" в Чехословаччині. Дезінтеграція ЧСР. "Жовтнева революція" в НДР. Об'єднання Німеччини Розпад СФРЮ і міжнародне співтовариство. Боснійський конфлікт (1992-1995 рр.). Створення Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії (1993 р.) і його діяльність. Косовська криза (1998-2000 рр.), проблема албанського сепаратизму.

Криза і розпад РЕВ і ОВД. Виникнення нової геополітичної ситуації в Східній Європі і на континенті в цілому. Східна Європа в світовій політиці 90-х рр. Проблема розширення ЄЕС. Практика "асоційованого членства" східноєвропейських країн у Європейському Союзі. Проекти розширення НАТО на Схід. Програма "Партнерство в ім'я миру". Особливості відносин східноєвропейських держав з Росією. Регіональна інтеграція.

Вихід України на міжнародну арену, формування її міжнародно-політичних позицій. Проблема без'ядерного статусу України та її вирішення статусу (1992-1994 рр.). Міждержавні відносини в регіоні європейської частини колишнього СРСР, суперечливість позицій Росії в стосунках з пострадянськими країнами. Російсько-український Договір про дружбу, співробітництво і партнерство (1997). Україна і ЄС. Характер зовнішньої політики України на сучасному етапі.

Країни «Третього світу» у сучасній системі міжнародних відносин

Розгортання національно-визвольного руху в країнах Азії та Африки. Ліквідація колоніалізму. Виникнення Руху Неприєднання. Посилення ролі держав, що розвиваються, в міжнародних відносинах. ООН і процес деколонізації в 50-і рр. та її наслідки. Даг Хаммаршельд і Рух Неприєднання. Боротьба за Новий світовий економічний порядок (НС ЕП) і розвиток відносин Північ-Південь.

Захід, Схід і проблеми розвитку країн "третього світу" в 60-і рр. Діяльність ЮНКТАД. Загострення відносин Північ-Південь в першій половині 70-х рр. Тактика диктату країн ОПЕК щодо країн Заходу. "Нафтове ембарго" 1973 р. та його наслідки. Паризька конференція з міжнародного економічного співробітництва Півночі і Півдня (1975-1977). Проблема створення спільного фонду розвитку. Підготовка нових глобальних переговорів про НЕСП.

Дезінтеграція Півдня та відносини Північ-Південь в 80-х рр. Проблема зовнішньої заборгованості країн, що розвиваються та бреттон-вудські інститути.

Країни Південної Азії в сучасних міжнародних відносинах. АСЄАН. Індонезійсько-пакистанські взаємини. Афганська проблема після закінчення "холодної війни". Американські військові операції на території Афганістану 2002 р. та їх наслідки.

Близький і Середній Схід у системі сучасних міжнародних відносин. Близькосхідна криза: витоки, механізм, соновні події. Зрушення у процесі близькосхідного врегулювання у 90-х рр.. Мадридська конференція (1991), схвалення нею принципу "мир в обмін на землю". Взаємне визнання і початок прямих переговорів між Організацією визволення Палестини та Ізраїлем, створення палестинської автономії (1993). Тимчасова угода Ізраїлю і ОВП (1995), початок передачі під контроль палестинців окремих територій. Проблема Єрусалиму і чергове загострення палестино-ізраїльських стосунків у 2001 р. Перебіг врегулювання палестино-ізраїльського конфлікту після листопада 2004 р. Іракська криза: походження, ескалація, сучасний стан.

Система міжафриканських відносин на сучасному етапі. Особливості регіональних конфліктів і механізмів їх подолання. Регіональні інтеграційні структури. ОАЄ.

Латиноамериканська система міжнародних відносин. Еволюція латиноамериканської стратегії США у 50-90-х рр. Міжамериканський договір про взаємну оборону Західної півкулі (пакт Ріо-де-Жанейро). Створення Організації американських держав (ОАД) (1948 р.) Реформістська політика "Союзу заради прогресу". Кубінська революція 1959 р. Карибська криза. Завершення деколонізації регіону. Фолклендська війна. Американська інтервенція на Гренаду. Боротьба з контрабандою наркотиків. Втручання США в Панаму. Регіональна економічна інтеграція: ЛААВТ, КАРИКОМ, ЛАЕС, ЛААІ, МЕРКОСУР, НАФТА.

Основні тенденції розвитку міжнародних відносин на початку ХХІ ст.

Зміни у структурі та характері міжнародних відносин на рубежі ХХ — ХХІ ст. Нова світова роль США. Наслідки терористичних нападів на США 11 вересня 2001 р. для міжнародних відносин. Американські військові операції на території Афганістану та Іраку. Основні фактори виникнення збройних конфліктів і війн у сучасному світі. ООН в умовах трансформації системи міжнародних відносин.

Інтеграційні процеси в євроатлантичному регіоні на рубежі ХХ — ХХІ ст. Поглиблення інтеграції в рамках ЄС, запровадження єдиної європейської валюти, розширення ЄС та схвалення конституційної угоди країн ЄС. Розширення НАТО на схід. Позиція України щодо інтеграційних процесів.

Глобалізація як фактор світової політики. Взаємодія процесів глобалізації та інтернаціоналізації з традиційними моделями національної

зовнішньої політики. Створення Світової організації торгівлі (1994 р). Глобальні екологічні проблеми та діяльність світових природоохоронних організації (організації системи ООН, Всесвітній екологічний форум, "Грінпіс", Світова фундація дикої природи). Міжнародна гуманістична діяльність Ватикану і його глави папи Івана Павла II. Зустрічі керівників групи семи високоіндустріалізованих країн ("Велика сімка"). Глобальні проблеми сучасності і єдність доль людства.

Головні типологічні риси сучасної системи міжнародних відносин. Суперечності і перспективи розвитку міжнародних відносин.

ОСНОВИ ДИПЛОМАТІЇ ТА ДИПЛОМАТИЧНОЇ РОБОТИ

(В.О.Прудько)

Поняття дипломатії і дипломатичної служби. Роль дипломатії як знаряддя зовнішньої політики держави.

Поняття дипломатії та дипломатичних відносин. Принципи та особливості дипломатії закріплені в статуті ООН. Критеріальні ознаки дипломатії. Система органів, структура та особливості дипломатичної служби. Дипломатичні посади. Призначення на дипломатичні посади та звільнення з них. Основні напрямки та форми роботи дипломатичної служби. Проходження дипломатичної служби та забезпечення її безпеки. Формулювання завдань дипломатії в контексті забезпечення реалізації зовнішньополітичного курсу держави. Офіційні різновиди дипломатії.

Державні органи зовнішніх зносин

Класифікація державних органів зовнішніх зносин за їх місцем розташування. Група центральних (внутрішніх) органів зовнішніх зносин держави. Закордонні органи зовнішніх зносин держави.

Функціональне призначення органів загального керівництва. Органи спеціальних (галузевих, відомчих) зносин держави з іншими країнами. Державні конституційні органи та посадові особи, що забезпечують здійснення зовнішніх зносин. Глава держави як центральний орган зовнішніх зносин держави. Відомство закордонних справ. Здійснення повсякденної оперативної діяльності, пов'язаної із зовнішніми зносинами держави.

Постійні та тимчасові закордонні державні органи зовнішніх зносин. Посольства та місії, представництва в міжнародних організаціях. Делегації, окремі представники за кордоном, а також спостерігачі на міжнародних конференціях, з'їздах. Ефективність роботи системи державних органів зовнішніх зносин.

Поняття консульської служби. Віденська конвенція про консульські відносини.

Консульська служба: поняття та системні положення. Віденська конвенція про консульські зносини (1963). Порядок встановлення консульських відносин. Інститут почесних консульств. Консульська служба та її функції. Привілеї та імунітети. Консульські відносини України з зарубіжними країнами. Основні напрями та форми роботи консульської служби. Умови припинення консульських функцій. Завершення консульської місії.

Структура і персонал дипломатичного представництва. Основні напрями й форми роботи дипломатичного представництва.

Визначення поняття постійного дипломатичного представництва. Формування постійного дипломатичного представництва.

Глава дипломатичного представництва. Дипломатичний персонал. Адміністративно-технічні працівники. Обслуговуючий персонал. Схематична структура посольства. Функції дипломатичного представництва.

Поняття дипломатичного корпусу, його функції та склад. Дуайєн дипломатичного корпусу. Посол як публічна фігура й посередник. Старшинство дипломатичного корпусу і дипломатів. Порядок акредитації послів та постійних представників та їх сімей. Вручення Вірчих грамот. Класи та ранги дипломатів і консулів. Сучасні вимоги до дипломатів.

Дипломатичні привілеї та імунітети в сучасній системі міжнародних відносин.

Міжнародні договори, що скріплюють сукупність дипломатичних імунітетів та привілеїв: Віденський протокол 1815 р. (Віденський регламент) про класи дипломатичних представників, Аахенський протокол 1818 р., Гаванська конвенція про консульських чиновників 1928 р., Конвенція про привілеї та імунітети ООН 1946 р., Конвенція про привілеї та імунітети спеціалізованих установ ООН 1947 р., Угода між ООН та США про місцезнаходження центральних установ ООН 1947 р. Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 р., Віденська конвенція про консульські зносини 1963 р., Віденська конвенція про спеціальні місії 1969 р.

Імунітет, який забезпечує недоторканність дипломатичного представництва. Особиста недоторканність дипломата. Митний імунітет дипломата (безперешкодне ввезення та вивезення предметів особистого користування; звільнення вказаних предметів від митного оподаткування; звільнення, у вигляді загального правила, особистого багажу дипломата від митного огляду). Імунітет дипломатичних засобів пересування.

Спеціальні місії як форма дипломатії.

Конвенція про спеціальні місії 1969 р. Історія започаткування спеціальних місій як форми дипломатії. Міжнародно-правові підстави організації та діяльності спеціальних місій на сучасному етапі. Дипломатія на найвищому рівні у роботі спеціальних місій. Направлення однієї спеціальної місії до двох чи декількох держав. Випадки направлення спільної спеціальної місії двома або декількома державами. Нотифікація про прибуття, та відбуття спеціальної місії. Особливості призначення глави та членів спеціальної місії, її чисельність. Процедурний момент у діяльності спеціальної місії, який знайшов своє відображення в ст. 11 Конвенції 1969 р. Місце розташування спеціальної місії. Припинення функцій спеціальної місії.

КОНФЛІКТОЛОГІЯ ТА ТЕОРІЯ ПЕРЕГОВОРІВ (В.О.Прудько)

Природа міжнародних суперечностей. Способи та варіанти врегулювання конфліктів.

Поняття та основні підходи до вивчення міжнародних конфліктів. Типологія міжнародних конфліктів. Теорії дослідження міжнародних конфліктів. Складові та функції міжнародних конфліктів. Фази міжнародного конфлікту. Сучасні «гібридні війни». Основні причини міжнародних конфліктів. Конфлікти малої інтенсивності.

Шляхи врегулювання міжнародних конфліктів. Об'єктивні тенденції світового розвитку, що сприяють урегулюванню міжнародних конфліктів. Об'єктивний, та суб'єктивний характер чинників, які сприяють подоланню конфліктів і конфліктних ситуацій.

Переговорний процес як засіб врегулювання сучасних міжнародних конфліктів.

Історичні аспекти застосування переговорного процесу з метою врегулювання міжнародних конфліктів. Причини зростання значення переговорів у міжнародному житті у сучасних міжнародних відносинах. Види міжнародних переговорів та їх функції. Основні критерії для типологізації міжнародних переговорів. Розв'язання конфліктів, спірних питань, шляхом їх обговорення та прийняття спільного рішення, як одна з головних функцій переговорів. Визначення стратегії та тактики переговорів. Визначення завдань, шляхів, сил, засобів і методів, за допомогою яких передбачається досягти врегулювання, а також план найважливіших заходів, пов'язаних з ним. Використання стратегії санкцій. Стратегія первинної дипломатії. Критерії успішного ведення переговорів за концепцією Р. Фішера та У. Юрі. Чотири

виміри ведення переговорів: дистрибутивний, інтегративний, емоційний, структурний.

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО (І.В.Гесць)

Поняття та особливості міжнародного права

Поняття міжнародного права. Суть та функції міжнародного права. Концепції співвідношення міжнародного та національного права. Особливості міжнародного права. Глобальні проблеми сучасності й міжнародне право.

Норми та джерела міжнародного права

Поняття норми міжнародного права та їх класифікація. Основні принципи міжнародного права. Джерела міжнародного права. Кодифікація та інкорпорація міжнародного права.

Суб'єкти міжнародного права

Поняття та види суб'єктів міжнародного права. Держави як основні суб'єкти міжнародного права. Похідні суб'єкти міжнародного права. Види та форми визнання. правонаступництво держав.

Відповідальність у міжнародному праві

Поняття міжнародно-правової відповідальності. Класифікація правопорушень, що тягнуть за собою відповідальність держав. Політична відповідальність та її форми. Матеріальна відповідальність, її поняття та форми. Обставини, що виключають міжнародно-правову відповідальність держав.

Право міжнародних договорів

Поняття та джерела права міжнародних договорів. Класифікація міжнародних договорів. Структура і стадії укладання міжнародних договорів. Дія та припинення дії міжнародних договорів. Тлумачення міжнародних договорів.

Право міжнародних організацій

Правова природа міжнародних конференцій. Поняття міжнародних організацій та значення їх діяльності у міжнародному праві. ООН: цілі, принципи, структура, характеристика діяльності. Спеціалізовані установи ООН. Регіональні міжнародні організації.

Територія у міжнародному праві

Поняття та значення території в міжнародному праві. Види територій. Юридична природа та складові державної території. Державний кордон, способи та стадії встановлення. Правовий режим державного кордону.

Дипломатичне та консульське право

Поняття зовнішніх зносин держав за змістом та формою. Дипломатичне право. Консульське право. Право спеціальних місій. Дипломатичне право міжнародних організацій.

Міжнародне право захисту прав людини та основних свобод

Поняття та класифікація прав людини. Основні міжнародно-правові акти про права людини. Універсальна система захисту прав людини. Регіональна система захисту прав людини. Міжнародні акти про права людини та законодавство України.

МІЖНАРОДНА ІНФОРМАЦІЯ (В.О.Прудько)

Міжнародна інформація як складова глобальної комунікації.

Поняття інформації та комунікації. Моделі комунікації. Визначення терміна інформація. Основні положення теорії інформації. Визначення інформаційної сфери, інформаційної діяльності, інформаційної продукції та інформаційних послуг. Класифікація видів комунікації та інформації. Поняття інформаційної інфраструктури.

Поняття міжнародної інформації та її функції. Поняття джерел міжнародної інформації. Закриті (дипломатичні, розвідувальні, військово-стратегічні та статистичні) й відкриті (міжособистісні та опосередковані) джерела міжнародної інформації.

Складові поняття «міжнародна інформація»: міжнародно-інформаційні ресурси; національний інформаційний потенціал; національний інформаційний продукт; міжнародний інформаційний простір; міжнародна інформаційна політика.

Інформаційно-психологічні операції та війни. Інформаційна безпека.

Зовнішні інформаційні загрози: загроза інформаційному простору, загроза інформаційному суверенітету, загроза внутрішній стабільності. Внутрішні інформаційні загрози: загроза національній безпеці, загроза впливу на свідомість суспільства, загроза доступу до інформаційних ресурсів країни.

Засоби здійснення міжнародних інформаційних операцій: психотехнології, інформаційна інфраструктура, комп'ютерне забезпечення, вплив на міжнародну думку. Поняття, основні риси та види інформаційної зброї.

Основні функції системи забезпечення національної безпеки в усіх сферах її діяльності. Поняття інформаційної безпеки та її напрями. Зміст стратегії інформаційної безпеки. Поняття, види та основні ознаки інформації, що потребує захисту. Об'єкти захисту інформації.

Інформаційна безпека як глобальна проблема захисту інформації, інформаційного простору та інформаційного суверенітету, а також як проблема інформаційного забезпечення прийняття урядових рішень.

Інформаційні технології формування іміджу держави.

Чинники формування іміджу держави. Вплив зростання можливостей Інтернету на формування іміджу країни, влади, держави у формі соціальних мереж, масових електронних телекомунікацій. Зовнішні інформаційні впливи при формуванні іміджу держави та протидія їм. Запровадження власних ефективних засобів вияву намірів негативного інформаційного впливу на суспільну думку за кордоном. Активне просування до світового простору інформації про: ресурсні економічні потужності держави, насамперед виробничі, науково-дослідні та науково-технологічні, освітні можливості, рівень кваліфікації робочої сили, туристичний потенціал, спортивні досягнення, географічне розташування та транзитний потенціал тощо.

Інформаційна культура та її роль в удосконаленні міжнародної інформаційної діяльності.

Поняття інформаційної культури. Базисні підвалини інформаційної культури: система наукових понять, принципів та законів із використанням певних методологічних, світоглядних, загальнокультурних, загальноосвітніх поглядів та підходів. Чинники формування інформаційної культури. Інформаційна культура, як складова частина загальної культури, що орієнтована на інформаційне забезпечення людської діяльності. Структура інформаційної культури. Роль інформаційної культури в оцінці якості інформації, визначенні її достовірності в сфері здійснення міжнародної інформаційної діяльності.

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ (А.Г. Бровко)

Інформаційно-аналітична робота: мета, зміст та методологія.

Поняття і структура аналітики. Поняття «інформаційна аналітика». Проблеми та функції аналітичної діяльності в сучасному суспільстві. Вимоги до аналітичної роботи у сфері міжнародних відносин. Цілі та завдання інформаційно-аналітичної служби. Сутність та зміст інформаційно-аналітичної роботи. Особливості процедури аналітичної роботи. Основні різновиди аналізу. Етапи ІАД у міжнародних відносинах. Види аналітичних документів.

Припущення і передбачення в ІАД. Системний підхід в ІАД.

Сутність понять „припущення” та „передбачення”. Форми припущення (думка, версія, гіпотеза). Особливість гіпотези як форми припущення. Види гіпотез. Вимоги до гіпотез. Сутність та зміст передбачення. Критерії якості припущення та передбачення. Поняття прогнозування та прогнозу. Типологія прогнозів. Типологія прогнозів у сфері міжнародних відносин. Методи прогнозування. Основні способи прогнозування (експертний, екстраполяції, моделювання).

Методика формування інформаційної бази.

Методика формування інформаційної бази для прийняття стратегічних, тактичних та оперативних рішень. Техніка застосування методу «ЗВ». Робота із складання картотеки спостереження.

Методика розробки аналітичних прогнозів в галузі міжнародних відносин.

Теоретико-методологічні підходи до передбачення характеру міжнародних відносин. Основні наукові категорії геополітики та концептуальні заходи геополітичного прогнозування. Методи розробки геополітичного прогнозу. Методика розробки геоекономічного прогнозу. Особливості глобального політичного прогнозування. Сценарії майбутнього міжнародних відносин. Сценарії геополітичного майбутнього України. Прогностичні методики в сфері міжнародних відносин. Проблеми політичного прогнозування інформаційної діяльності. Методи прогнозування в системі міжнародних відносин.

Методика підготовки інформаційно-аналітичних документів.

Відмінності підсумкових документів прикладних аналітичних розробок від підсумкових документів фундаментальних досліджень (критерії: обсяг, способи підтвердження новизни і значимості отриманих висновків, представлення інформаційних джерел дослідження, підходи до верифікації результатів). Логічний виклад інформації і точність мови. Підготовка великих

документів.

МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ *(Кучменко Е.М.)*

Загальні принципи діяльності міжнародних організацій.

Поняття міжнародної організації. Коротка історія розвитку міжнародних організацій. Проблема класифікації міжнародних організацій. Функції міжнародних організацій. Міжнародні службовці та постійне представництво при міжнародній організації.

Перші міжнародні організації та адміністративні союзи.

Передумови виникнення міжнародних організацій (МО). Священний союз. Дунайська комісія. Міжнародний телеграфний союз. Всесвітній поштовий союз. Всесвітня метеорологічна організація (ВМО). Міжнародний комітет мір і ваг. Міжнародний союз охорони промислової власності. Міжнародний союз захисту літературної та художньої власності. Міжнародний союз боротьби з рабством. Міжнародний союз митних тарифів. Міжнародний союз залізничний товарних перевезень.

Ліга Націй та Організація Об'єднаних націй.

Створення Ліги Націй. Діяльність. Причини краху. Історія створення ООН. Головні органи ООН. Мета, цілі та принципи діяльності. Структура органів ООН. Генеральна Асамблея. Рада Безпеки. Економічна і соціальна рада. Рада з опіки. Міжнародний суд. Секретаріат. Діяльність ООН з підтримки міжнародного миру і безпеки. Інституційні підстави діяльності ООН з підтримки миру і безпеки. Нові концептуальні засади з підтримки міжнародного миру і безпеки. Співпраця в соціально-економічній сфері в рамках ООН. Проблема реформування.

Універсальні міжнародні організації «системи ООН».

Історія Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО). Діяльність ЮНЕСКО. Діяльність у галузі освіти, культури. Співробітництво України в рамках ЮНЕСКО. Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ). Історія, мета створення та організаційна структура. Генеральна асамблея. Діяльність ВОІВ.

Розвиток міжнародного права інтелектуальної власності. Проект ІМПАКТ. Мадридська і Гаазька системи договорів. Історія створення та діяльність Міжнародної організації з міграції (МОМ). Історія створення МОМ, статуту. Цілі та завдання. Організаційна структура МОМ. Діяльність МОМ в Україні. Всесвітня туристична організація (ВТО). Історія створення ВТО.

Організаційна структура. Діяльність ВТО. Розвиток туристичної галузі в Україні та співпраця з ВТО. Всесвітня організація з охорони здоров'я (ВООЗ).

Європейський Союз (ЄС).

Інституційна структура ЄС. Європейська Рада. Рада Європейського Союзу. Європейська комісія, парламент. Європейський Суд та інші інституції. Діяльність ЄС у сфері спільної зовнішньої політики та політики безпеки. Відносини України і ЄС.

Організація Північноатлантичного договору (НАТО). Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ).

Історія створення НАТО. Трансформація НАТО в нових геополітичних реаліях. Мета і цілі діяльності НАТО. Рада північноатлантичного партнерства (РЄАП). Інституційна структура. Історія створення ОБСЄ. Організаційна структура. Оперативні підрозділи ОБСЄ. Діяльність ОБСЄ. Співпраця НАТО та ОБСЄ. Співробітництво України з НАТО та ОБСЄ.

Регіональні організації країн Африки та їх історія.

Організація Африканської Єдності. Історія виникнення. Діяльність. Причини розпаду. Трансформація у Африканський союз. Економічне співтовариство країн Західної Африки. Історія розвитку та діяльність. Східноафриканське співтовариство. Історія розвитку та діяльність Східноафриканського співтовариства.

Міжнародні утворення.

Співдружність незалежних держав (СНД). Організація Чорноморського економічного співтовариства (ОЧЕС). Ліга арабських держав (ЛАД). Рада співробітництва арабських держав Перської затоки (РСАДПЗ). Організація «Ісламська Конференція» (ОІК). Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН). Організація країн-експортерів нафти (ОПЕК). Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА). Шанхайська організація співробітництва. Історія АЗПАК.

Світова організація торгівлі.

Історія створення СОТ. Організаційна структура. Сфера діяльності та функції СОТ. Міжнародна торгівля послугами та СОТ. Процедура вступу країн до СОТ. Переваги та недоліки вступу України у СОТ.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк (СБ).

Мета створення МВФ. Структура та фінансова база організації. Форми діяльності МВФ. Процес допомоги країнам-членам МВФ. Організаційна структура Світового банку. Операції СБ. Основні відмінності між МВФ і СБ. Співпраця МВФ та СБ. Співробітництво України та МВФ. Співпраця України та Світового банку.

Неурядові організації.

Міжнародний олімпійський комітет (МОК). Міжнародні спортивні федерації (МСФ). Національний олімпійський комітет (НОК). Всесвітня рада церков (ВРЦ). Цілі та завдання організації. Міжнародний комітет Червоного Хреста (МКЧХ). «Міжнародна амністія».

ОСНОВИ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ (Кучменко Е.М.)

Міжнародний туризм як економічний та соціокультурний феномен.

Міжнародний туризм: сутність та форми. Становлення системи міжнародної туристичної термінології. Сучасна схема класифікації міжнародних подорожуючих. Ознаки, що дозволяють об'єднати туристів та екскурсантів до категорії міжнародних відвідувачів. Показники оцінки прямого та непрямого впливу міжнародного туризму на економіку окремих країн. Функції міжнародного туризму: доходна, зовнішньоекономічна, вирівнююча, створення нових робочих місць. Види туристичного мультиплікатора. Основні типи соціокультурних контактів іноземних туристів та місцевого населення. Непрямі соціальні ефекти від розвитку міжнародного туризму. Значення міжнародного туризму для збереження історико-культурної пам'яток, місцевих звичаїв і традицій. Прояви негативного впливу міжнародного туризму на суспільство: екологічні, соціокультурні, психологічні, економічні. Закордонний досвід регулювання екологічного тиску туризму на навколишнє середовище.

Становлення сучасних форм розвитку та державного регулювання міжнародного туризму в країнах світу.

Передісторія туризму. Основні мотиви подорожей у Стародавньому світі та Середньовічній Європі. Елітарний туризм Нового часу. Технологічні та економічні передумови зародження масового туризму. Перші організовані туристичні подорожі. Вплив ідеологічних чинників на розвиток міжнародного туризму у період між двома світовими війнами. Суспільство споживання матеріальних благ: споживання заради споживання. Трансформація масового конвеєрного туризму у масовий диференційований. Застосовність теорій абсолютної та відносної переваг для обґрунтування домінуючих напрямів

світових туристичних потоків. Діалектичний взаємозв'язок статичних і динамічних факторів розвитку міжнародного туризму. Політичні, економічні, демографічні, соціокультурні та науково-технічні фактори формування попиту і пропозиції на міжнародному ринку туристичних послуг. Форми організації державного регулювання туристичної сфери в країнах світу. Ключові урядові функції в галузі управління та контролю за розвитком туризму.

Міжнародні туристичні організації.

Найважливіші віхи діяльності ООН в організації системи міжнародного туристичного співробітництва. Спеціалізовані установи ООН, що займаються питаннями розвитку міжнародного туризму. Історія створення Всесвітньої туристичної організації. Структура управління ЮНВТО: генеральна асамблея, виконавча рада, секретаріат. Функції регіональних комісій ЮНВТО. Основні напрями діяльності ЮНВТО та механізм забезпечення фінансування її бюджетних витрат. Класифікація міжнародних туристичних організацій. Їх типи і види: урядові та неурядові, глобальні і регіональні, універсальні та спеціалізовані. Характеристика діяльності найбільших всесвітніх та європейських туристичних організацій. Норми міжнародного туристичного права. Загальна резолюція римської конференції ООН з міжнародного туризму та подорожей 1963 року. Заключний акт Наради з безпеки та співробітництва у Європі 1975 року. Манільська декларація ВТО зі світового туризму 1980 року. Документ Акапулько Всесвітньої наради з туризму 1982 року. Кодекс туриста та Хартія туризму. Гаазька декларація по туризму 1989 року. Декларація світового туристичного форуму Всесвітньої конференції міністрів з туризму 1994 році.

Статистика міжнародного туризму.

Історія появи та розвитку статистичного обліку у міжнародному туризмі. Цілі і завдання туристичної статистики. Міжнародні симпозиуми зі статистики туризму. Основні розділи статистики міжнародного туризму. Показники, що характеризують туристичні потоки. Шкала тривалості перебування туристів. Методичні підходи до впорядкування складу туристичних витрат. Фактори впливу на величину і структуру витрат туристів під час подорожі. Країни активного та пасивного туризму. Поняття туристичного балансу. Соціально-економічні передумови формування позитивного туристичного балансу країни. Загальна характеристика країн з негативним туристичним балансом. Рекомендації Міжнародного валютного фонду щодо структури активу та пасиву платіжного балансу країни за розділом «Туризм». Методи статистичних спостережень через звітність: облік на кордоні та реєстрація прибуттів в засобах розміщення. Транспортна статистика. Банківський метод розрахунку

вартісних показників розвитку міжнародного туризму. Організація спеціальних статистичних спостережень в туризмі. Визначення мети, об'єкта, одиниці, програми, методу, суб'єктів, строків та місця проведення спеціального статистичного спостереження. Показники динаміки кількості туристичних прибуттів та доходів від міжнародного туризму. Середньорічні темпи зростання світових туристичних потоків. Країни-лідери за відвідуваністю, надходженнями від туризму і витратами на туризм у світі та Європі. Кількісні оцінки перспектив розвитку міжнародного туризму.

Сутність та класифікаційні ознаки міжнародного туристичного ринку.

Економічне та географічне визначення поняття міжнародного туристичного ринку. Глобальний, регіональний та локальний рівні формування міжнародного ринку туристичних послуг. Класифікація міжнародних туристичних ринків за цілями подорожей. Туризм з метою відпочинку і розваг. Структура міжнародного ринку ділового туризму: бізнес-туризм, конгресно-виставковий туризм, інсентив-туризм. Характеристика релігійного туризму: паломництво, екскурсійний туризм релігійної тематики науковий туризм з релігієзнавчими цілями. Лікувально-оздоровчий туризм. Типи курортів. Туристичне районування світу. Склад країн Європейського, Американського, Азіатсько-Тихоокеанського, Африканського, Близькосхідного та Південноазіатського туристичних регіонів. Аналіз динаміки міжрегіональних туристичних потоків. Основні рецептивні та генеруючі країни для туристичних макрорегіонів Суб'єкти міжнародного туристичного ринку: виконавці туристичних послуг (готелі, ресторани, транспортні компанії, екскурсійні бюро) - посередники (туроператори, турагенти); споживачі (туристи). Проблеми сегментування міжнародного ринку туристичних послуг. Критерії виділення ринкового сегменту: між групова гетерогенність, гомогенність, вимірність, ємність, доступність для фірми. Здійснення сегментування міжнародного туристичного ринку за географічними, демографічними та соціально-економічними ознаками. Вікові групи подорожуючих (класифікація ЮНВТО). Психологічне сегментування. Загальні та специфічні мотиви туристичних поїздок. Фактори формування туристичного попиту у відправляючій та приймаючій країнах. Кількісні та вартісні показники вимірювання обсягів туристичного попиту. Інтенсивність та частотність туризму. Властивості туристичного попиту: динамізм, комплексність, еластичність, сезонність. Сучасні тенденції у туристичному попиті, та його соціально-економічні модифікації. Психологічні особливості нового типу масового споживача туристичних послуг.

Місце України на ринку міжнародного туризму.

Етапи розвитку міжнародного туризму в Україні. Кон'юнктурна оцінка сучасного стану вітчизняного ринку міжнародного туризму. Стримуючі фактори розвитку іноземного туризму в Україні. Рекламування національного туристичного продукту на зарубіжних ринках. Статистичні показники розвитку ринку міжнародного туризму в Україні. Характеристика та аналіз структури вітчизняної матеріально-технічної бази іноземного туризму. Вихід на міжнародний туристичний ринок приватних підприємств і організацій сфери туризму України. Співробітництво України з іноземними країнами в галузі міжнародного туризму. Система міждержавних угод і домовленостей. Вступ України до Всесвітньої туристичної організації.

Особливості формування туристичної пропозиції в умовах транснаціоналізації світової індустрії туризму.

Сутність та структура туристичного продукту. Теорія співвідношення виробничих факторів у міжнародному туризмі та їх роль у формуванні світових туристичних потоків. Капітал як необхідний ресурс виробництва туристичного продукту. Форми концентрації капіталу у міжнародному туристичному бізнесі. Вертикальна та горизонтальна інтеграція. Диверсифікація туристичної діяльності. Проникнення банківських структур до сфери міжнародного туризму. Конгломерація. Механізм утворення транснаціональних корпорацій в туристичній індустрії. Причини транснаціоналізації в туризмі. Форми зовнішньої експансії ТНК. Територіальне розташування ТНК в сфері туризму. Напрями впливу туристичних ТНК на економіку приймаючих країн. Транснаціональні корпорації у готельному бізнесі. Історія та процес утворення міжнародних готельних ланцюгів. Способи приєднання готелів до інтегрованого ланцюга. Добровільні готельні мережі – консорціуми – та умови їх діяльності. Франчайзингові ланцюги. Найвідоміші готельні мережі світу.

Сучасний стан та перспективи розвитку найважливіших секторів міжнародної індустрії туризму.

Роль посередників у світовому туристичному бізнесі. Специфіка турагентської та туроператорської діяльності на міжнародному ринку туристичних послуг. Основні напрями діяльності туристичних операторів. Типи договорів між туроператорами та готельними підприємствами. Джерела формування доходів туристичних агентств. Географія турагентської мережі світу. Форми співробітництва туроператорів і турагентів. Класифікація засобів розміщення у міжнародному туризмі. Готелі та підприємства готельного типу. Національні системи класифікації засобів розміщення. Сучасний стан готельної бази світу. Види транспортних перевезень у міжнародному туризмі.

Авіаційні, залізничні, автобусні, морські та річкові міжнародні туристичні маршрути. Розвиток круїзного туризму. Навколосвітні подорожі. Прогнозування перспектив розвитку світового туризму експертами Всесвітньої туристичної організації.